

BIJeenkomst op woensdag 13 maart 1957 te Apeldoorn

Voordracht gehouden voor de Vereniging ter Beoefening
van de Krijgswetenschap

door

de Kolonel van de Generale Staf E. R. D'ENGELBRONNER

over

„GEDACHTEN OVER HET MODERNE GEVECHT TE LAND”

Voorzitter: Z.E. Luitenant-Generaal b.d. M. R. H. CALMEYER

De Voorzitter opent de vergadering met een hartelijk welkom aan de vele aanwezigen, onder wie hij meerdere onbekende gezichten ziet, waarvan hij vermoedt, dat zij nog geen lid zijn van de Vereniging. Hij hoopt hen spoedig als lid te kunnen begroeten. Hierna geeft hij het woord aan de spreker van hedenavond de Kolonel d'Engelbronner, Directeur van de Hogere Krijgsschool, voor het houden van zijn voordracht.

De Kolonel d'Engelbronner:

Mijnheer de Voorzitter, de titel van mijn voordracht biedt mij een grote vrijheid. Ik mag immers mijn gedachten de vrije loop laten zonder daarbij gebonden te zijn aan officiële meningen, zonder te behoeven rekening te houden met financiële of andere beperkingen, welke bijvoorbeeld de ontwikkeling van onze eigen — en ook andere — landstrijdkrachten belemmeren. Ik zou vrij zijn over boord te gooien wat tot dusverre waarde had. Om by voorbeeld — in navolging van Maarschalk *Montgomery* — te propageren dat een verder naast elkaar voortbestaan van afzonderlijk georganiseerde zee, land- en luchtmacht-eenheden eigenlijk ongewenst is. Ik zou vrij zijn te betogen, dat in de toekomst van een gevecht te land nauwelijks meer sprake kan zijn, omdat de geleide projectielen met een afstands-bereik van honderden en zelfs duizenden kilometers en voorzien van atoombelastingen het vuile werk zullen doen en derhalve voor landstrijdkrachten hoogstens nog een zuiveringstaak zal zijn overgebleven. Ik zou dan rustig met U kunnen gaan mediteren over de „druk-op-de-knop oorlog”, waarin de militair zal zijn vervangen door de wetenschappelijke technicus en de „battle-dress” zal hebben plaats gemaakt voor de witte laboratoriumkledij! Ik zou met mijn gedachten zóver kunnen afdwalen, dat men althans *mij* nooit het verwijt zal kunnen maken U en mijzelf te hebben voorbereid op de vorige oorlog!

Voor diegenen die hier zijn gekomen om sensationele onthullingen over het moderne gevecht te vernemen, moet het een teleurstelling zijn — en wellicht zouden zij nu liever naar huis willen gaan — wanneer ik mededeel dat ik van de mij geboden vrijheid slechts een zeer spaarzaam gebruik zal maken. Dat ik daarmee de mij opgelegde taak aanmerkelijk verzwaar, daarvan ben ik mij bewust, doch ik geloof dat het toch ook niet Uw bedoeling kan zijn geweest het mij te gemakkelijk te maken!

Wanneer ik mij hiermee dus enigszins distancieer van diegenen die wél de vrijheid nemen vèr in de toekomst te profeteren, dan is dat zeker niet omdat ik hun arbeid zonder waarde acht; zulks is geenszins het geval en het is dikwijls ook nuttig van hun denk-produkten kennis te nemen. Ik geloof echter dat de voortbrengselen van hun meer of minder goed gefundeerde fantasie in de eerste plaats nadere bestudering verdienen van experts in goed geëquipeerde „planning”-bureaus, alwaar men door vergelijken en afwegen, door combineren en deduceren wellicht bepaalde conclusies zou kunnen trekken — waaruit dan bij voorbeeld wijzigingen en aanvullingen op bestaande organisaties, uitrusting en bewapening zouden kunnen voortvloeien.

„OPERATIONAL RESEARCH”

Zo zijn wij dan gekomen aan het begrip „operational research”. Vergist U zich niet, de „operational research” beperkt zich niet tot het ontwerpen en beproeven van een nieuwe veldjas, een nieuw model schoenen, een nieuw wapen of andere rantsoenen. Neen, ook het zoeken naar nieuwe methoden, naar de meest wenselijke organisaties, naar doelmatigheid op een zo breed mogelijk terrein, behoort tot zijn taak. In de „operational research” treffen wetenschapsmens en militair elkaar, niet slechts in het „laboratorium” (het „planning”-bureau) maar óók op het gevechtveld of op het oefenterrein! Immers, tevoren goed uitgedachte en goed geleide troepenbeproevingen zijn *onontbeerlijk* om de juistheid van de „laboratorium”-bevindingen te toetsen. Ik kan hierop niet genoeg de aandacht vestigen!

„Operational research” is iets dat wij in Nederland nauwelijks kennen. Geen wonder! Immers na wereldoorlog II, gedurende welke de „operational research” zo sterk naar voren is gekomen — vooral in de Verenigde Staten — hebben wij zowel voor wat betreft materieel als voor wat betreft organisatievormen voor onze landstrijdkrachten tegen anderen aangeleund; de laatste jaren in hoofdzaak tegen de Amerikanen. Daarbij hebben wij — vrijwel ongemerkt — ook van de resultaten van hun „operational research” meegeprofiteerd!

Nu wij — naar het zich laat aanzien — een zelfstandiger weg gaan bewandelen en bij voorbeeld *eigen* organisaties zijn gaan ontwerpen en toepassen, nu wij *eigen* tactische voorschriften gaan schrijven, lijkt het een absolute noodzaak ook hier te lande te komen tot een veel ruimere mate van systematisch georganiseerde „operational research”, tot „*Toegepast Krijgswetenschappelijk Onderzoek*”, dat dus een veel ruimer gebied dient te bestrijken dan het meer technisch georiënteerde wetenschappelijk onderzoek dat wij reeds kennen.

- Mijnheer de Voorzitter, ik ben ervan overtuigd dat de daarvoor te maken kosten — die zeker niet gering zullen zijn — ruimschoots zullen opwegen tegen de schade berokkend door onvoldoende systematisch opgezette en onvoldoende in de praktijk beproefde planning! Het zou mij overigens te ver voeren hier thans verder op in te gaan, want ten slotte spreek ik vandaag over het moderne gevecht te land. Ik heb slechts duidelijk willen maken, dat het zonder een goed opgezette, degelijke „operational research” onmogelijk moet worden geacht ver vooruit te zien en ik wil mij daaraan dan ook zeker niet wagen.

DE GRONDBEGINSELEN

Veeleer wil ik trachten — voortbouwend op datgene wat wij wèl zeker weten — een paar bescheiden stappen vooruit te doen, waarbij ik dan denk in bekende grootheden. Immers, er is geen enkele reden om aan te nemen dat de — ook U zo goed bekende — grondbeginselen voor het gevecht niet meer gelden. In ieder geval is er tot dusverre niemand in geslaagd het bewijs van het tegendeel te leveren! Wij doen dan ook verstandig deze beginselen in ere te houden, althans zolang er van een gevecht te land sprake is. Mocht het namelijk ooit nog eens zover komen dat twee tegenstanders elkaar te lijf gaan met een werkelijke overvloed van A- en H-wapens — wat God verhoede — dan zal er van een gevecht te land en dus ook van een daarvoor geldende tactiek, geen sprake meer zijn, tenzij in een later stadium wanneer deze overvloed zou zijn teruggebracht tot bescheidener proporties.

Het is hier misschien op zijn plaats even uit de school te klappen (uit de Hogere Krijgsschool bedoel ik). Bij het ontwerpen van oefeningen geven wij de beide partijen altijd slechts de beschikking over een beperkt aantal atoomwapens, omdat slechts dan de leerlingen worden gebracht tot een werkelijk scherp analyseren van de verschillende mogelijkheden voor het gebruik daarvan. Bedeelt men één of beide partijen een te groot aantal atoomwapens toe, dan komt er van de oefening weinig terecht, omdat het dan meer een vrij eenvoudige rekensom wordt, dan dat er van tactiek nog sprake kan zijn. Ik zou ontwerpers van oefeningen willen raden een zelfde methode toe te passen.

Nu sprak ik over hetgeen wij bij oefeningen doen en dat is nogal gemakkelijk! Wij geven vrijelijk veel of weinig atoomwapens, wij maken gebruik van krachtige, van minder krachtige wapens of zelfs stellen wij — als ons dat zo uitkomt — dat beide partijen *niet* over atomische, biologische, chemische, elektronische en radiologische strijdmiddelen beschikken. Wij bedoelen daarmee dan een „conventionele” oefening. De Duitsers zeggen daarvoor „herkömmlich”, of vrij vertaald: „zoals wij het gewend waren”. Maar — ik zei het reeds — bij een oefening is dat gemakkelijk gesteld. Hoe wordt dat nu in de toekomst? Zal er dan iets „herkömmlich” zijn? Zo ja, in hoeverre? Zo nee, wat dan? Hoe dan? Zal inderdaad van atoomwapens worden gebruik gemaakt? Al deze en dergelijke vragen dringen zich aan ons op. Ik zal trachten met U samen een antwoord of althans een uitweg te vinden.

ZULLEN ATOOMWAPENEN WORDEN GEBRUIKT?

Om met de laatste vraag te beginnen: „Zullen atoomwapens worden gebruikt?” Ik heb hier lang over nagedacht. Velen zeggen „neen” op grond van de redenering dat de oorlogvoerenden bevreemd zullen zijn voor de wederkerigheid, nu behalve het westen ook het Sovjetblok over voldoende van deze wapens beschikt. Dit in analogie met het niet gebruik van oorlogsgassen in wereldoorlog II. Anderen daarentegen zeggen „ja”, althans voor wat betreft de „tactische” atoomwapens, omdat de N.A.V.O.-strijdkrachten zonder het gebruik dezer wapens een veel te gemakkelijke prooi zouden worden van de — althans aan conventionele strijdkrachten — zo aanzienlijk veel sterkere Sovjet-legers. Deze laatste categorie vergeet misschien wel eens, dat zo langzamerhand deze Sovjet-strijdkrachten — die bij een open conflict vrijwel

zeker aanvankelijk in het offensief zouden zijn — *thans óók over ruime aantallen A-wapens kunnen beschikken!* En het lijkt niet helemaal redelijk te verwachten dat nu juist de verdediger zóveel meer profijt zal trekken van deze wapens, dat daardoor het verschil in kracht aan conventionele strijdkrachten zou worden gecompenseerd! Bovendien lijkt het op z'n minst nogal kunstmatig een zo scherp onderscheid te maken tussen tactische en strategische atoomwapens, waarvan dan de ene soort *wèl*, de andere soort *niet* zou worden gebruikt! Een technisch verschil zie ik voorlopig eigenlijk slechts in het afwerp- of afvuurmiddel. Hoe het ook zij, naar mijn mening beweegt men zich op zeer glad ijs wanneer men een categorisch „ja” of „neen” laat horen als antwoord op de vraag of van atoomwapens of van tactische atoomwapens zal worden gebruik gemaakt! Ik geloof ook niet dat het strikt nodig is hier zo zwart/wit op te antwoorden. Want in ieder geval staat vast, dat — onafhankelijk van een eventueel daadwerkelijk gebruik — beide tegenstanders *in staat zullen zijn* van (tactische) atoomwapens gebruik te maken. Er is dus *in ieder geval een dreiging aanwezig* die ongetwijfeld van invloed zal zijn op het gebruik van de strijdkrachten, evenzeer als deze dreiging reeds thans zijn invloed doet gelden op de organisaties der landstrijdkrachten!

Nu hebben wij, terwijl wij deze vraag bespraken, eigenlijk zonder meer aangenomen, dat de zogenaamde conventionele landstrijdkrachten en hun gebruik gelijk zijn aan die waarmee de geallieerden in 1945 de overwinning behaalden en dat dus ook de toen geldende normen thans nog toepasselijk zouden zijn. Niets is echter minder waar. Immers sindsdien zijn vele omstandigheden sterk gewijzigd. Denkt U maar aan het vrijwel absolute lucht-overwicht waarover de Engelsen en Amerikanen *toen* beschikten, een voordeel dat bij een *thans* uitbrekende oorlog tussen oost en west ongetwijfeld aanvankelijk niet aan onze zijde zou zijn. Denkt U slechts aan het feit dat de geallieerden *toen* het initiatief in handen hadden en vrijwel doorlopend in het offensief konden blijven; eveneens een voordeel dat ons *thans* naar alle waarschijnlijkheid niet zal zijn beschoren. Denkt U aan de na 1945 — behalve atoomwapens — gereedgekomen nieuwe wapens. Denkt U echter vooral aan de zo aanzienlijk kleinere aantallen divisies waarover nu — althans aanvankelijk — aan westelijke zijde zal kunnen worden beschikt. In 1945 kon Generaal Eisenhower hier in West-Europa beschikken over bijna 90 divisies, waaronder 26 pantserdivisies; nu doet Generaal Norstad nog steeds moeite een minimum van 30 parate divisies te zijner beschikking te krijgen. Het voornaamste rechtstreekse gevolg hiervan is dat nu *gemiddeld* per divisie een aanzienlijk grotere frontbreedte moet worden gegeven of met andere woorden dat zgn. brede fronten „normaal” zullen zijn geworden! *En dat terwijl de potentiële tegenstander nog steeds kan beschikken over grote aantallen divisies!*

Nu sta ik geheel aan de kant van diegenen die zeggen, dat het toch wel wenselijk zou zijn dat onze landstrijdkrachten kwantitatief die van de eventuele tegenstander meer zouden moeten evenaren en ik ben het er ook mee eens, dat militaire experts bij elke daartoe passende gelegenheid tegenover hun verantwoordelijke politieke chefs daarvan blijk geven. Maar ik moet daar toch ook wel met enige realiteitszin tegenover stellen dat het niet waarschijnlijk lijkt dat de westerse maatschappij — zolang een warme oorlog niet is uitgebroken — ooit voldoende van deze landstrijdkrachten zal opbrengen. Immers, de voortschrijdende techniek en de zich steeds meer ontwikkelende

industrie maken inschakeling in het arbeidsproces van een zeer groot deel van de mankracht noodzakelijk, zodat bijvoorbeeld alken al het probleem van het beroepspersoneel een aanzienlijk verdere uitbreiding der landstrijdkrachten weinig waarschijnlijk maakt. Ik wil hier verder niet te diep op in gaan. In ieder geval doen wij verstandig te rekenen met een tekort aan landstrijdkrachten, dus met *onvoldoende* aantallen *landstrijdkrachten*.

Zo zijn er naar mijn mening dan twee factoren welke in hoofdzaak het karakter van het moderne gevecht bepalen, namelijk die van het tekort aan landstrijdkrachten aan westerse zijde en die van het *eventuele* gebruik van (tactische) atoombwapens, dat is dus die van de dreiging daarmee.

Beide factoren hebben — toevallig — een parallele invloed, beide leiden tot *brede fronten*, tot *verspreiding* en tot *beweeglijk optreden*. En hiermee is naar mijn mening het karakter van het moderne gevecht in grote trekken getekend. Nu gaan wij die schets wat nauwkeuriger bekijken, waarbij ik in hoofdzaak zal uitgaan van de verdediging, de gevechtsvorm welke ons wel het meest moet interesseren, nu wij aanvankelijk — althans strategisch — zeker niet in het offensief zullen zijn.

BREDE FRONTEN ALS GEVOLG VAN EEN TEKORT AAN TROEPEN

De verdediging op een breed front heeft reeds gedurende langere tijd de belangstelling van de militaire schrijvers gehad. En nog nooit heeft iemand hiervoor een juiste oplossing kunnen vinden. Dit is geen wonder. Immers, er moet worden verdedigd met te weinig troepen. Te weinig, dat betekent *beneden het minimum!*

Wat te doen? In ieder geval dient men zijn strijdkrachten zodanig op te stellen, dat het front zwakker verdedigd wordt in de conventionele zin van het woord. Op die wijze moeten troepen worden uitgespaard welke — mobiel gebruikt — daár offensief zullen moeten optreden waar 's vijands vorderingen te gevaarlijk worden. Want zeker is het, dat wanneer de verdediging in front zwakker wordt, de vijand er in zal slagen in die verdediging door te dringen.

Tot dusverre — en nu zeg ik het met opzet een beetje scherp — hield de doctrine voor de verdediging in, dat de verdediger er naar moest streven de vijand te beletten het hoofdweerstandsg gebied binnen te dringen, dus de vijand reeds vóór de voorste grens van dat gebied — de hoofdweerstandslijn — tot staan te brengen. Daartoe werd het merendeel van de vuren — óók van de zgn. infanterie-vuren — vóór die hoofdweerstandslijn gelegd. Slechts voor het geval de vijand onverhoopt tòch in het hoofdweerstandsg gebied zou weten door te dringen, moest deze — wanneer hij door meer achterin gelegen eenheden zou zijn tot staan gebracht — door een tegenaanval worden vernietigd of teruggeworpen, opdat de oude toestand weer zou kunnen worden hersteld. Bij deze zgn. conventionele verdediging op een normaal front, was weliswaar enige diepte in de opstelling der eenheden gewenst, doch deze bleef zeer beperkt — kon ook zeer beperkt blijven. Bij de verdediging van een breed front nu, zal de verhouding voorste eenheden tot meer in de diepte opgestelde eenheden, zich ongetwijfeld ten gunste van de tweede categorie moeten wijzigen. Bovendien zal een deel der eenheden welke tot die tweede

categorie behoren over een zo groot mogelijke mate van beweeglijkheid moeten beschikken, willen zij op tijd over grotere afstanden voor de tegenaanval kunnen worden ingezet!

Nu zal een tekort aan troepen in het algemeen ook leiden tot een verspreide groepering daarvan. Want onder het motto „wie alles verdedigt, verdedigt niets”, is het logisch dat men bepaalde terreingedeelten *niet* verdedigt, ten einde aan andere gedeelten meer aandacht te kunnen besteden, dan wel meer troepen vrij te krijgen voor bezetting van meer achterwaartse opstellingen of voor het vormen van beweeglijke reserves.

DE OMSTANDIGHEDEN

Zonder nu een sleutel voor het succes te hebben gevonden, geloof ik toch, dat wij nu weten volgens welke *hoofdpijnen* een verdediging moet worden gevoerd wanneer er een feitelijk tekort aan troepen bestaat. Het spreekt echter vanzelf, dat het van allerlei *omstandigheden* zal afhangen hoe ver men zal kunnen gaan bij die verspreiding, bij die verzwakking in front, bij die verlegging van het accent van voorste troepen naar die welke meer achterwaarts worden opgesteld! De *geaardheid* van het *terrein* is in deze natuurlijk van zeer veel belang (zò bijvoorbeeld kan een hindernis in front ons heel goed helpen). Ook de *weersgesteldheid* kan zijn invloed uitoefenen, terwijl de *geoefendheid*, de *uitrusting* en vooral ook het *moreel* van de eigen troepen van bijzonder veel belang zijn. Ten slotte zal natuurlijk ook de wijze van optreden van de *vijand* mede bepalend zijn voor de mate van succes waarmee de verdediger zijn taak zal vervullen.

GEEN SCHEMA'S!

Hoe dus de verdediging op een breed front moet worden uitgevoerd kan geenszins worden voorgeschreven, slechts de grote lijnen kunnen worden bepaald. Zo dikwijls ziet men een tactisch systeem gepropageerd of schema's aangehangen en even zovele malen moeten zij in hun algemeenheid fout, levensgevaarlijk fout, worden geacht. Wellicht zou zulk een systeem of schema in één bepaalde situatie tot succes kunnen leiden. Maar nooit mag het zover komen dat zij als cliché-oplossing — ongeacht de in een bepaald geval geldende omstandigheden — „*domweg*” worden toegepast. Men zou van huis uit elke mogelijkheid tot tactisch initiatief uit handen geven en daarmee elke kans op succes!

ORGANISATIES

Evenzeer is het gevaarlijk en fout op één bepaald tactisch systeem zijn organisaties te bouwen. Naar mijn overtuiging moeten eenheden worden ontworpen die zodanig soepel van structuur zijn, dat zij in staat mogen worden geacht alle redelijke opdrachten te vervullen, welke hun zouden kunnen worden opgedragen. Het behoort naar mijn mening tot de prerogatieven van elke commandant, te bepalen hoe ver hij in de praktijk daarmee wil gaan! Immers nooit mag worden vergeten, dat de strijdkrachten welke wij *vandaag* ontwerpen, eerst *morgen* gereed zijn en wellicht eerst *overmorgen* door een *ander* gecommandeerd zullen worden!

DE A-WAPENS

Mijnheer de Voorzitter, ik sprak over brede fronten als gevolg van een bestaand tekort aan troepen. Wij zagen, dat slechts door verzwakking van de frontlijn ten bate van meer achterwaarts opgestelde reserves, door verspreiding en door beweeglijkheid kansen op succes worden geschapen. Dit was de situatie op het moment dat het tactische atoomwapen beschikbaar kwam. Hoe nu?

Ik neem aan, dat U allen wel enig idee hebt van de uitwerking van bijvoorbeeld een 20 KT-bom — een bom van het Hirosjima-type. Het ligt niet op mijn weg U veel technische gegevens te verschaffen en ik wil slechts in Uw herinnering roepen dat de toenmalige Majoor Kampenhout eind 1954 in zijn lezing voor onze vereniging het ter zake nodige heeft medegedeeld. Ik raad U ten zeerste aan het verslag van die voordracht nog eens te raadplegen. Ik wil thans volstaan met het volgende:

- 1e. de zgn. nominale bom heeft een vrijwel cirkelvormige uitwerking, tegen ingegraven personeel met een straal van ca. 1½ km.
- 2e. drie soorten explosies: in de lucht, op het maaiveld of onder de grond (c.q. onder water); van tactisch belang is, dat maaiveld-explosies en ondergrondse explosies in ernstige mate een radio-actieve besmetting veroorzaken, lucht-explosies *niet*.
- 3e. atoomwapens kunnen op verschillende wijzen op hun doel worden gebracht, nl. door middel van speciaal daarvoor geconstrueerde kanonnen, door vliegtuigen, door raketten, door geleide projectielen.

Veel is er sedertdien niet veranderd, behalve dan dat het wel te verwachten is, dat in de nabije toekomst aanzienlijk kleinere wapens beschikbaar gaan komen, vershoten uit ons thans bekende vuurmonden. Ik wil hier straks nog wel iets op zeggen, doch eerst mij voor mijn betoog houden aan de „ouwe trouwe” 20 KT!

Immers op dat wapen zijn de huidige inzichten voor de te voeren tactiek nog gebaseerd. U ziet het weer hoe gevaarlijk het zou zijn zich aan het een of andere „systeem” vast te bijten. Beweeglijkheid van geest is nog belangrijker dan beweeglijkheid der troepen! Zeker zoals de ontwikkelingen thans nog zijn, moeten deze doorlopend worden gevolgd en zal men zich geregeld moeten *blijven* aanpassen!

Hoe zijn dan die huidige inzichten? Eigenlijk niet zo afwijkend van die ten aanzien van het voeren van de verdediging op brede fronten.

VERSPREIDING; „LONENDE DOELEN”

In de eerste plaats de *verspreiding*, nu dus niet veroorzaakt door de wens troepen te besparen door bepaalde terreingedeelten niet te bezetten, doch met het doel troepen — zoveel mogelijk — te onttrekken aan 's vijands atoomwapenwerking, of met andere woorden de vijand geen „*lonend atoomdoel*” te bieden.

Mijnheer de Voorzitter, „verspreiding” en „lonend atoomdoel” zijn in het

kader van de theorieën rond het moderne gevecht gaarne gebruikte begrippen en als gevolg daarvan wellicht dikwijls tot wanbegrip geworden! Het lijkt mij daarom goed er een paar dingen over te zeggen. Met de uitdrukking „lonend atoomdoel” wordt een relatie bedoeld tussen de kosten of de waarde van een atoomwapen en de waarde van de door zulk een wapen te vernietigen vijandelijke eenheid of ander vijandelijk doel. Het is goed daarbij te bedenken, dat aanvankelijk de aantallen beschikbare atoomwapens zeer gering waren en dus de waarde van elk wapen zeer hoog! Men moest dus wel uitermate kritisch zijn bij de bepaling of een vijandelijk doel „lonend” was. Slechts een grote eenheid — opgesteld op een oppervlakte welke enigszins overeenkwam met die van de uitwerking van het te gebruiken wapen, dan wel een kleinere eenheid welke op een uitermate sterk tactisch punt was opgesteld, of bij voorbeeld een belangrijk stafkwartier kon als „lonend” worden aangemerkt. Naarmate echter meer atoomwapens ter beschikking komen, zal de keuze gemakkelijker worden — totdat eventueel het tijdstip zal zijn aangebroken — waar ik tevoren reeds op duidde — waarop zelfs geen keuze meer behoeft te worden gemaakt en er dus van tactiek geen sprake meer zal zijn; daarover behoeft ik verder niet te praten.

Aan de andere kant zal ook de waardemeter zich aanzienlijk wijzigen, wanneer atoomwapens van kleiner vermogen beschikbaar komen, bijv. 2 of 5 KT-wapens, te meer wanneer ook een aanzienlijke beperking zal worden gevonden v.w.b. de radio-actieve nawerking van de zgn. „fall-out”.

Ik geloof dat wij dan veel meer gaan naderen tot hetgeen wij reeds thans met zware artillerie kunnen doen. Ook dáár wil ik thans niet verder op ingaan; slechts wil ik de opmerking maken, dat het mij voorkomt dat bij gebruik van deze kleinere wapens meer mogelijkheden lijken te bestaan tot werkelijke selectie van doelen, in zoverre, dat het dan bijvoorbeeld beter mogelijk lijkt te voorkomen dat burgerbevolking wordt getroffen.

Een lonend doel is dus een *relatief* begrip en kan het bijvoorbeeld dus nooit zo gesteld worden, dat een bataljon infanterie zonder meer lonend doel is, zoals abusievelijk wel eens wordt gedacht.

Hiermee kom ik terug op het begrip „verspreiding”. Het spreekt vanzelf, dat naarmate de eenheden verder van elkaar worden opgesteld, de kwetsbaarheid vermindert. Deze vorm van verspreiding kan echter niet tot het uiterste worden doorgevoerd.

In de eerste plaats wordt hieraan een grens gesteld door de altijd betrekkelijk beperkte capaciteit van de verbindingsmiddelen. En wie verbindingsmiddelen zegt, bedoelt primair de bevelvoering. Dus: *te grote verspreiding bemoeilijkt de bevelvoering en maakt haar uiteindelijk zelf onmogelijk!*

In de tweede plaats wordt de *logistieke verzorging* — die toch al zo moeilijk is — door een te ver gaande verspreiding *onaanvaardbaar verzwaard*. Ook de personeelszorg, de geneeskundige verzorging en afvoer zullen bij een te grote verspreiding onmogelijk meer op aanvaardbare en efficiënte wijze kunnen worden uitgevoerd.

In de derde plaats — en dit doet naar mijn mening de deur toe — zou de verdediger bij een te grote verspreiding zijner onderdelen, juist *het succes van de aanvaller bevorderen!* Immers nergens wordt dan meer werkelijk krachtig verdedigd, nergens wordt dan de vijand gedwongen tot een zodanige krachtsinspanning, dat hij daartoe zoveel strijdkrachten moet concentreren dat deze de verdediger een lonend atoomdoel zouden bieden!

Rekening houdend met het zojuist genoemde, wordt momenteel algemeen aangenomen dat in beginsel de verspreiding niet verder moet gaan dan tot het — eventueel versterkte — bataljon infanterie of overeenkomstige eenheid. Deze eenheden moeten geacht worden gedurende enige tijd min of meer zelfstandig bepaalde opdrachten te kunnen uitvoeren. Bij het bataljon ontmoeten elkaar de voor- en nadelen van verspreiding — althans zolang van atoomwapens van de huidige uitwerking wordt gebruik gemaakt.

Hoevër te verspreiden? Zodanig, dat tussen de bataljons infanterie afstanden en tussenruimten van ongeveer $3\frac{1}{2}$ à 4 kilometer ontstaan, meestal bij voorkeur niet meer!

Binnen de bataljons — meestal in steunpunten ter verdediging ingericht — moet liever geen grotere verspreiding tussen de compagnieën worden toegepast dan vroeger reeds gebruikelijk, tenzij het terrein daartoe werkelijk dwingt. Het bataljon en de compagnie vechten in beginsel dus niet op een groter gebied dan tot dusverre gebruikelijk en *mogelijk* werd geacht!

DE BEWEEGLIJKE VERDEDIGING

Een in breedte en diepte verspreide opstelling van statische steunpunten kan naar mijn mening zonder meer nooit tot enig succes leiden, ja zelfs niet voldoen aan de eenvoudige normen, welke aan de verdediging ten grondslag liggen. De vijand zou immers, zonder ook maar ergens daadwerkelijk tot de aanval over te gaan, rustig door de brede ruimten terrein kunnen winnen en zodoende uiteindelijk zijn doel bereiken. Hoe kan de verdediger hier iets tegen doen?

In de eerste plaats zal hij uiteraard door een kundige groepering van zijn steunpunten de beste opmarsmogelijkheden voor de vijand trachten te blokkeren. Verder zal hij door middel van hindernissen en door het organiseren van vuren het tussen de steunpunten gelegen terrein voor de aanvaller zo onprettig mogelijk maken. Dit alles en nog meer neemt niet weg, dat de aanvaller het stellinggebied zàl binnenkomen! Hetzij door eerst een van de steunpunten met een of meer A-wapens onschadelijk te maken en daarna in de verbrede tussenruimte op te marcheren, hetzij door het toepassen van infiltratie des nachts of — in onoverzichtelijk terrein — zelfs overdag.

Aannemende dat hem dit is gelukt, zo zal de aanvaller daarna op verschillende meer in de diepte gelegen steunpunten stoten. Wederom kan hij op de een of andere wijze, doch *niet* door het uitvoeren van een reguliere aanval op zulk een steunpunt (want dan vormt hij zelf een atoomdoel!), trachten zijn opmars voort te zetten. Laten wij aannemen dat zulks hem nog eens gelukt en wellicht nog eens! Maar zo langzamerhand moet de aanvalsdwang bij de aanvaller verminderen, moet hij moeilijkheden op logistiek gebied krijgen, moeten ook zijn eenheden (kwetsbaarder dan die van de verdediger — want niet ingegraven), het gevoel krijgen van afgesloten te geraken, moeten ook zijn troepen ernstig met moreelsmoeilijkheden te kampen krijgen.

Mits de verdediger de geboden kansen weet te grijpen, mits deze het initiatief weet waardig te houden, mits hij fantasie vertoont en doet wat de aanvaller niet verwacht, kan hij de aanvaller naar zijn overtuiging uiteindelijk en wellicht pas heel diep in het te verdedigen gebied vernietigende slagen toebrengen en hem zodoende tot staan brengen!

Mijnheer de Voorzitter, grote woorden!..... en ik ben er mij van bewust dat ik een aantal punten nader zal moeten verduidelijken.

Ik stelde reeds eerder — toen ik sprak over de verdediging op brede fronten — dat een starre frontverdediging moest plaats maken voor een soepeler, meer in de diepte georganiseerde verdediging, waarbij tevens betrekkelijk sterke reserves moeten worden afgezonderd.

HET OFFENSIEVE ELEMENT

Bij de zogenaamde *beweeglijke verdediging* nu, wordt vooral aan het offensieve element in de verdediging uitermate veel aandacht geschonken. In beginsel gaat dat zelfs zover, dat *alle* ter verdediging ingerichte eenheden — behalve wellicht de voorste — tevens offensief moeten kunnen worden ingezet. In zijn uiterste vorm zou er dus *geen vaste exclusieve reserve* bestaan, doch zouden — afhankelijk van de omstandigheden — bepaalde eenheden daartoe moeten kunnen worden gebruikt. Slechts zodoende zou men enigermate kunnen voldoen aan de absolute eis van *diepte*.

Past de verdediger het bovenstaande toe — in feite is dit niet zo revolutionair, want ook thans reeds laten wij in het defensief de reserves zich ter verdediging inrichten — dan moet de vijand doorlopend rekenen op offensief optreden door de verdediger. Voor betrekkelijk zwakke geïnfiltreerde eenheden is dit geen prettige wetenschap, te meer ook wanneer zij reeds ver in de stelling zijn doorgedrongen en ondersteuning door hun eigen artillerievuur enz. vrijwel uitgesloten is geworden.

Anderzijds behoeft de hogere commandant een bepaald terreingedeelte zeker niet altijd „tot het uiterste” of — zoals men dat gaarne uitdrukte — „tot de laatste man” te laten verdedigen, zoals tot dusverre mode was. Naar mijn overtuiging zal hij steeds en voor elk geval afzonderlijk goed moeten afwegen of de waarde van dat speciale terreingedeelte nu werkelijk opweegt tegen de waarde van de eenheid welke wellicht ter verdediging daarvan zou worden opgeofferd. Hij behoeft er naar mijn mening niet altijd voor terug te schrikken een bepaald steunpunt onverwacht prijs te geven, te meer wanneer zulks zou gepaard gaan met het uitdelen van een offensieve klap aan de aanvaller, hetzij met grondtroepen, hetzij door middel van een A-wapen.

EEN VERTRAGEND ELEMENT

Zo zal de verdediging naast een veel sterkere offensieve inslag, dikwijls ook een *vertragend element* in zich dragen. Ik meen dat hieraan niet valt te ontkomen wanneer men — althans kwantitatief — de zwakkere is! Aldus kan men de beslissing — die vroegtijdig altijd ten gunste van de veel sterkere aanvaller zou zijn — zo lang mogelijk uitstellen, als gevolg waarvan kansen kunnen ontstaan om de aanvaller vernietigende slagen toe te brengen.

Want, nog afgezien van de kansen welke de tactische verdediger wellicht nog geboden worden — mits hij het moreel hoog en het hoofd koel houdt — zal over de hoofden van aanvaller en verdediger in het grondgevecht heen, een heel andere strijd worden gevoerd, een strijd waarin de verdediger zeer zeker niet de zwakste behoeft te zijn. Ik doel hiermee op de strategische strijd welke zich in de lucht zal afspelen en welke zich wat de verdediger

betreft onder meer zal richten op de lange en kwetsbare aanvoerlijnen — in de ruimste zin bedoeld — van de aanvaller. Daartoe is echter tijd nodig en die tijd kan door de tactische verdediger worden veroverd.

Mijnheer de Voorzitter, wellicht kan ik mijn betoog nog als volgt verduidelijken!

Vroeger was de verdediger er in hoofdzaak op uit zijn tegenstander *buiten* het door hem verdedigde gebied te houden. De tegenaanval, ingezet tegen een onverhoopt tóch binnen de stelling doorgedrongen aanvaller, diende dan ook allereerst tot het herstellen van de oorspronkelijke situatie. Het geven van een klap was daarbij middel!

Bij de moderne beweeglijke verdediging daarentegen, is het voor de verdediger van meet af *onmogelijk* de aanvaller buiten het te verdedigen gebied te houden! Elke serieuze poging daartoe zou deze met een A-wapen aanval kunnen breken! Althans *moet* de verdediger daarmee ernstig rekening houden en zodoende doet hij verstandig van huis uit te aanvaarden dat de aanvaller binnendringt. Hij tracht natuurlijk wel de aanvaller zoveel mogelijk moeilijkheden in de weg te leggen, diens aanvalskracht uiteindelijk te doen afnemen en hem — zo enigszins mogelijk — te forceren tot het vormen van lonende doelen. Want hetgeen thans met de verdediging wordt beoogd is veeleer het bieden van kansen aan de zwakkere om keer op keer delen van de vijand door middel van een tegenaanval te vernietigen! Zulks kan bijvoorbeeld succesrijk geschieden door de inzet van A-wapens, het resultaat waarvan zo enigszins mogelijk moet worden uitgebuit door aanvallende grondtroepen. Doch — al zal daar mogelijk wel eens naar worden gestreefd — niet noodzakelijkerwijs om de oude toestand te herstellen!

Het moge duidelijk zijn geworden, dat het voeren van een dergelijk gevecht behalve van de daarbij betrokken troepen vooral ook van de leiding uitermate veel eist. Niemand kan met zekerheid zeggen *hoe* het moderne gevecht er uit zal zien, *hoe* de vijand zal optreden, *hoe* de eigen troepen zullen reageren, *hoe* de strijd in de lucht zich zal ontwikkelen. Daarom komt het mij noodzakelijk voor dat iedere commandant zich prepareert op het *onverwachte!*

Daarbij moet hij zichzelf en zijn ondergeschikten instellen op zo iets als „*niets is ons te dol!*” Hij moet fantasie ontwikkelen bij zichzelf en bij anderen, originaliteit aanmoedigen of zelfs uitlokken en bij zichzelf aankweken. Hij moet snel kunnen denken en handelen, sneller dan de vijand! Want daar hangt zijn kans op succes als verdediger van af! Daar hangt *ons* succes van af!

Nu zal het U zonder moeite duidelijk zijn, dat snelle reacties van de commandanten zonder veel uitwerking zullen blijven wanneer hetgeen zij wensen niet op evenzeer snelle wijze wordt overgebracht op de middelen welke zij voor de uitvoering hunner plannen ter beschikking hebben: dus op de onder hun bevelen staande eenheden. Daartoe zijn enerzijds *uitstekende verbindingen* nodig, anderzijds een *sterk vereenvoudigde bevelstechniek*.

Wat de bevelstechniek betreft ben ik — zoals gezegd — van mening, dat wij moeten streven naar vereenvoudiging. Wij mogen niet meer de illusie hebben dat gedurende het moderne gevecht veel tijd beschikbaar zal zijn om mooie compleet uitgewerkte bevelen samen te stellen, te vermenigvuldigen en te distribueren. Eerder is te voorzien dat bijna altijd met uiterst korte partiële bevelen zal moeten worden volstaan. Ik geloof dan ook dat wij onze stafofficieren er aan moeten gewennen op veel snellere wijze dan tot dusverre

hun gedachten te ordenen en te formuleren. De moeilijkheid daarbij is natuurlijk dat in tegenstelling daarmee het zgn. vredeswerk dikwijls juist zeer gedegen en dus langzame arbeid vraagt.

Mogelijk is de oplossing ten dele te vinden in het opvoeren van het aantal oefeningen — zowel met, als zonder troepen — waarbij de verschillende functionarissen steeds opnieuw voor een grote verscheidenheid aan puzzles moeten worden gesteld. Wie al die oefeningen moeten maken? Wellicht zijn daar de kernstaven ideaal voor?

Vereenvoudiging van de bevelstechniek kan en moet naar mijn mening ook worden bereikt door een ruimere delegatie van bevoegdheden, zowel naar de lagere onderdelen toe, alsook binnen de staven zelf. Het zou natuurlijk erg plezierig zijn wanneer zulks ook bereikt zou kunnen worden t.a.v. de gewone vredesdienst. Elke commandant heeft m.i. de plicht doorlopend bij zichzelf te rade te gaan over de vraag „wat kan ik overlaten?” En wanneer hij eindelijk durft te delegeren zal hij ook eindelijk de tijd hebben de hem ondergeschikte eenheden te bezoeken, zijn ondercommandanten enerzijds te controleren, anderzijds hen met raad en daad bij te staan bij de oplossing van *hun* problemen. Dit laatste sluit goed aan bij een opmerking die ik ergens las, dat een commandant zijn stafofficieren niet moet gebruiken als klankbord zoals zo dikwijls gebeurt, doch dat hij veeleer zijn stafofficieren tot klankbord moet dienen! Indien ik hier voor „stafofficieren”, „ondercommandanten” in de plaats stel, geloof ik dat de raad nog evengoed opgaat. Slechts op deze wijze worden bovendien activiteit en initiatief bij de ondercommandanten aangekweekt, zonder welke het moderne gevecht *niet* kan worden gevoerd!

INLICHTINGEN, VERKENNINGEN EN VERBINDINGEN

Mijnheer de Voorzitter, er is nog iets waarop ik zou willen wijzen, namelijk op de absolute noodzaak tijdig over voldoende inlichtingen te kunnen beschikken. Iets nieuws is dit niet bepaald, maar van uitermate meer belang dan vroeger, omdat nu eenmaal een A-wapen meestal slechts dan zal mogen worden ingezet wanneer men weet dat daarmee aan de vijand inderdaad flinke verliezen worden toegebracht en anderzijds onze eigen troepen veilig zijn. Ik noem deze noodzaak tot tijdige en voldoende inlichtingen ook speciaal, omdat de verspreide opstellingen de grotere breedten en diepten, welke zullen worden ingenomen het juist zoveel moeilijker maken aan deze wens te voldoen.

Naar mijn mening ontkomt men er dan ook niet aan hier heel bijzondere maatregelen te nemen. Enerzijds ontstaat een grotere behoefte aan verkenningen, anderzijds ook aan specifieke inlichtingsorganen bijv. optredend in gebied dat door de vijand wordt bezet of gecontroleerd. Het spreekt vanzelf dat ook over aan de nieuwe omstandigheden aangepaste contra-inlichtingsorganen moet kunnen worden beschikt.

Zagen wij zoëven de noodzaak van goede verbindingen met het oog op het overbrengen van bevelen van hoog naar laag, nu wordt het óók duidelijk dat deze verbindingen in minstens even hoge mate benodigd zijn voor het van laag naar hoog overbrengen van de resultaten van het werk dezer verkenning- en inlichtingsorganen. Deze resultaten zijn immers zonder enige waarde wan-

neer zij niet tijdig in handen van de „bevoegde” autoriteit zijn, opdat hij zijn maatregelen kan nemen, zijn plannen wijzigen of uitvoeren!

Resumerend, een veel grotere behoefte aan *verkenningseenheden*, aan *gevechtinlichtingsorganen*, aan *verbindingen*!

DE BEWAKING

Onmiddellijk hierop aansluitend — want het ligt in het zelfde vlak — wil ik Uw aandacht vragen voor het vraagstuk van de bewaking van de niet bezette gedeelten van het te verdedigen gebied. Het zal U duidelijk zijn, dat nooit over genoeg specifieke verkennings- en inlichtingsorganen zal kunnen worden beschikt, zodat als regel óók een beroep zal moeten worden gedaan op infanterie-eenheden, afkomstig van de bataljons welke zich in steunpunten ter verdediging hebben ingericht.

In de eerste plaats zullen deze groepen of pelotons moeten meewerken aan de algemene verkennings- en inlichtingstaak, daarnaast dienen zij ongetwijfeld ter beveiliging van de steunpunten, dan wel om de juiste opstelling van die steunpunten zo lang mogelijk voor de vijand te versluieren en diens infiltratiepogingen zoveel mogelijk te belémmeren. Voor het uitvoeren van al deze taken, voor het bezetten van patrouillebases en het vormen van weerstandsnesten — bij dag en bij nacht! — is *veel infanterie-mankracht* nodig. De bataljons mogen dan ook nooit te zwak worden, een vierindeling is dan ook uitermate gewenst — ook al omdat het terrein het wel eens nodig zal maken een hele tirailleurcompagnie elders te detacheren.

DE ARTILLERIE

Een enkel woord wil ik wijden aan het gebruik en de wijze van optreden van onze zogenaamde conventionele artillerie. Tot dusverre bestond er een redelijk verband tussen de gemiddelde werkzame dracht van deze veldartillerie en de frontbreedte van de infanteriedivisie, waarbij zij was ingedeeld. Dit verband is als gevolg van de reeds eerder vermelde oorzaken verbroken. Dit betekent dat de divisiecommandant niet meer in staat is op conventionele wijze zijn afdelingen zodanig op te stellen, dat vuur van meerdere afdelingen gebracht kan worden overal in zijn divisievak waar hij zulks wenst. In zoverre heeft de divisiecommandant in feite *het* middel bij uitstek om zijn invloed op het gevecht te doen gelden, verloren.

Nu kan men daartegenover stellen, dat de legerkorpscommandant nu het A-wapen ter beschikking heeft gekregen, zodat eigenlijk nu het gevecht meer door hem, dan door de divisiecommandant moet worden gevoerd. Ik geloof wel, dat dit — zoals de stand van zaken thans is — met de werkelijkheid overeenkomt. Trouwens hij is ook degene die — althans bij de meeste grote legers — beschikt over een pantserdivisie, het onderdeel dat zich bij uitstek leent voor de tegenaanval, of zo U wilt, voor het uitbuiten van de resultaten van de tegenaanval welke door middel van een of meer A-wapens werd uitgevoerd. *Bij de legerkorpscommandant zijn dus vuur en beweging in optima forma in één hand.*

De „conventionele” legerkorpsartillerie zou men — indien consequent doorgevoerd — moeten opdoeken, ware het niet dat men toch ook nog altijd wel

zal willen blijven rekening houden met de mogelijkheid dat geen A-wapens zullen worden gebruikt. Trouwens, nu bepaalde „conventionele” kalibers ook reeds geschikt worden geacht voor het verschieten van A-wapens, bestaat de kans dat e.e.a. kan worden gecombineerd. Overigens mag niet worden vergeten, dat ook voor de LK artillerie opgaat wat ik zojuist opmerkte over de divisieartillerie ten aanzien van de verbroken relatie tussen dracht en frontbreedte. Een wapen als de „corporal” met een bereik van 50 tot 75 mijl lijkt dan veel meer op zijn plaats. Voor de divisieartillerie is daarmee echter nog geen oplossing gevonden en wij moeten het voorlopig met de „conventionele” D.A. blijven doen.

De t.o.v. de divisie-frontbreedte en -diepte te geringe dracht noopt tot — althans aanvankelijk — betrekkelijk ver naar voren gekozen stellingen. Daarbij komt dan onmiddellijk het vraagstuk van de beveiliging om de hock kijken. Opnemen van afdelingen in de steunpunten lijkt niet zozeer gewenst omdat deze daardoor te „lonend” worden. Splitsing in batterijen lijkt minder onaanvaardbaar, mits tóch afdelingsvuren kunnen worden afgegeven. Dit is geloof ik primair een verbindingsprobleem. Opstelling tussen de steunpunten dwingt tot bijzondere beveiligingsmaatregelen. De vraag is of er dan van schieten nog iets komt!

Mijnheer de Voorzitter, wat de veldartillerie betreft, wil ik het hierbij laten. Ik neem aan dat U goedkeurt dat ik verklap dat op het voorlopige werkplan voor het volgende verenigingsjaar een afzonderlijke voordracht over dit moeilijke, maar zo interessante onderwerp is opgenomen.

DE TANKS

Even mocht ik de *pantserdivisie* noemen als voornaamste element van beweging — hier in de vorm van stootkracht — van het legerkorps. Hoe nu met het gebruik van pantser binnen de infanteriedivisie? Ter zake is thans een interessante polemiek gaande in de Militaire Spectator. Onze huidige organisatie kent het tankbataljon en per regiment-infanterie een tankeskadron. In de nieuwe organisatie zullen deze eskadrons — naar ik aanneem hoofdzakelijk als logisch gevolg van het verdwijnen van de regiments-organisatie — worden verenigd tot een tweede tankbataljon. Ik vind het logisch, dat nu de neiging bestaat beide bataljons zoveel mogelijk intact te houden om zodoende versnippering te voorkomen. Toch wil ik van mijn kant waarschuwen tegen overdrijving. In de eerste plaats wordt bij de lagere infanterie-eenheden, i.c. bij de infanteriebataljons, nog niet over voldoende aantallen geschikte antitankwapens beschikt en zal het dus noodzakelijk zijn een aantal tanks — hoe beperkt ook — als zodanig te doen optreden. In de tweede plaats zullen ook de gevechtsgroepen wel eens behoefte hebben aan tanks en in de derde plaats — en dat is voor mij nog de voornaamste reden — moet niet de divisie het gevecht voeren, doch het legerkorps — zoals ik reeds eerder betoogde.

Zou geen behoefte meer bestaan aan tanks bij de infanterie-eenheden, dan zou het tweede bataljon tanks van elke divisie naar het legerkorps kunnen verhuizen en zouden ook voor ons de wegen zijn geopend voor het formeren van een pantserdivisie. Ik geloof echter dat die tijd niet is aangebroken en ik weet niet of die tijd voor ons ooit zal aanbreken! Wellicht zal een wapen

als de Franse SS 11 of de „Dart” — dat zijn allebei geleide raketten — in de toekomst een geschikt bataljons-antitankwapen blijken te zijn. Tot zulk een wapen in voldoende aantallen zal zijn ingevoerd dient de tank in ieder geval nog zijn rol als zodanig te blijven vervullen!

Daarnaast dient met alle andere beschikbare middelen te worden gewoekerd om het optreden van vijandelijk pantser onmogelijk te maken of althans te bemoeilijken. Mijnevelden en andere kunstmatige hindernissen, beschikbare natuurlijke hindernissen moeten worden uitgebuit, ten einde een ongehinderd en ver doordringen van tanks te voorkomen.

DE GENIE

Hier zal voor de genie een zware taak zijn weggelegd, te meer ook omdat het divisiegebied zoveel groter is geworden. Trouwens hoewel dit ook voor alle eenheden geldt, zal speciaal voor het wapen der genie ook graafwerk een belangrijk deel van de taak uitmaken. Graven betekent dikwijls „*blijven leven*”. Terreinen, welke ingraven onmogelijk of moeilijk maken zullen als zodanig weinig geschikt zijn voor het voeren van de atoomverdediging, zelfs al staat daarbij de beweeglijkheid op de voorgrond. Een troost is het daarbij te weten dat dan óók de aanvaller kwetsbaar blijft, óók wanneer hij zich voor de consolidatie ter verdediging heeft ingericht! Voor de eenheden is — naar ik meen — een eenvoudig mechanisch graaftuigje onontbeerlijk geworden! Het zou per groep of hoogstens per peloton moeten kunnen worden meegevoerd, niet meer dan enkele kilogrammen mogen wegen en in maximaal 2 à 3 minuten een gat als een schuttersput moeten kunnen graven. Slechts zodoende kan — naast het gebruik van de eigen mankracht — worden bereikt dat een onderdeel na verplaatsing weer spoedig een zekere graad van veiligheid zal hebben veroverd!

Nu zeg ik wel zo gemakkelijk „dat zou per groep of hoogstens per peloton moeten kunnen worden meegevoerd”. Ik geloof dat ik mij wat voorzichtiger had moeten uitdrukken. *Immers hoe dikwijls komt er niet wat bij, hoe zelden gaat er weer wat af!* Het gevolg is een overbelasting van de man, van het onderdeel, met als gevolg immobiliteit welke niet rijmt met de beweeglijkheid waarvan onze moderne verdediging spreekt. Met veel zorg moet doorlopend nauwkeurig worden bestudeerd, niet *hoeveel*, maar *hoe weinig* de man en het onderdeel moeten meeslepen. Wellicht kan ook de nieuwste uitvinding op het transportgebied, de zgn. „mechanical mule” wat verlichting brengen. Hoc dit zij, ik geloof dat ook op dit gebied de „operational research” op zijn plaats zou zijn!

LOGISTIEK

Mijnheer de Voorzitter, ik schijn misschien wat van mijn onderwerp „het moderne gevecht” af te geraken, wanneer ik het woord logistiek uitspreek. Toch kan ik het niet laten!

Immers meer en meer wint de overtuiging veld, dat techniek en logistiek, evenals strategie en logistiek, niet meer te scheiden begrippen zijn! Want de tijd is voor goed voorbij dat men vrijwel alles wat men nodig had bij het begin van een veldtocht kon meenemen en men verder bijna geheel van het

land kon leven. De voortschrijdende ontwikkeling van de techniek zal ongetwijfeld óók zijn invloed blijven doen gelden op de bewapening en uitrusting van de strijdkrachten en daarmee — ondanks al onze pogingen de zaak zo simpel mogelijk te houden — een steeds grotere wissel trekken op de logistieke verzorging. Ik behoef daartoe slechts te noemen de toenemende motorisatie en mechanisatie en in één adem daarmee de letters B, O en S! Of de velen van U zo bekende goed Nederlandse klank „spare-parts“! En met voor ogen het zojuist door mij geschilderde beeld van het moderne gevecht met zijn dikwijls geïsoleerd optredende eenheden, met de zoveel grotere behoefte aan mijnen en ander hindernissenmateriaal, met de snelheid van actie, met de onverwachte snelle wijzigingen in de situatie en de mogelijk daarmee gepaard gaande wisselingen in bevelsverhoudingen, wordt het overduidelijk dat geheel nieuwe wegen moeten worden bewandeld om een uitweg te vinden. Daarbij gaat het zeker niet alleen om het transportprobleem — hoe belangrijk op zichzelf ook — maar ook om nieuwe methoden voor bevoorrading, voor opslag, voor verpakking, voor aanvragen, registratie en administratie.

Daartoe moet naar mijn overtuiging en U hebt dat ook in mijn stellingen kunnen lezen, ook hier in Nederland de weg worden gevonden tot een werkelijk wetenschappelijk verantwoorde bestudering van de logistiek in de ruimste zin. Ik meen te mogen stellen dat daarvan — althans in de militaire sector — tot nu toe weinig sprake is geweest. Ik overdrijf niet wanneer ik zeg, dat de meeste officieren bekend zijn met de grondbeginselen voor het gevecht. Maar wie heeft wel eens gehoord of nagedacht over grondbeginselen voor de logistiek? En wanneer ik hier spreek over de logistiek in de ruimste zin, dan bedoel ik daarmee zeker ook zaken welke het personeel betreffen. Zowel in het buitenland als in de burgersector is men ons daarmee momenteel vooruit en het wordt tijd dat wij daar achter komen! Willen wij niet verder achter geraken of nog liever, willen wij de achterstand inlopen, dan moeten wij ons op dit gebied bijzondere inspanningen getroosten. Bij voorbeeld moet aan het onderricht in de logistiek op de daarvoor in aanmerking komende scholen meer aandacht worden besteed en — nu zeg ik iets wat sommigen wellicht revolutionair in de oren zal klinken — zo nodig ten koste van onderricht in de tactiek!

In het begin van mijn voordracht duidde ik even op het bekende verwijt dat men generaals pleegt te maken, namelijk dat zij bezig zijn hun leger voor te bereiden op de vorige oorlog. Ik geloof dat het niet slechts een onbillijk, maar ook dat het een onjuist verwijt is. *Onbillijk*, omdat er naar mijn weten geen enkele ervaringswetenschap is die anders dan stap voor stap in de toekomst kan schouwen en is het dus geen wonder dat zulks ook bij de krijgswetenschap het geval is, *onjuist* omdat het er in de eerste plaats om gaat — *voortbouwend op verworven ervaringen* — er voor zorg te dragen tegen de mogelijke vijand(en) opgewassen te zijn of te blijven. Dit betekent naar mijn mening *ten eerste*: dat de vorderingen en gedragingen van de potentiële vijand nauwkeurig moeten worden gevolgd; *ten tweede* dat het *onjuist* zou zijn verworven ervaringen over boord te gooien.

Dit brengt mij er toe te stellen dat het niet logisch lijkt twee soorten verdediging te propageren, zoals de Amerikanen dat doen bij het onderscheid dat zij maken tussen wat zij noemen „*position defense*“ (welke ongeveer overeenkomt met onze zgn. „conventionele“ verdediging) en de „*mobile defense*“

(onze beweeglijke verdediging). Ik geloof eerder, dat er slechts gesproken kan worden van één soort verdediging welke ik de *moderne verdediging* zou willen noemen. Deze naam houdt geen bijzonder systeem in, ik heb trouwens wel laten merken dat ik daarvan een afkeer heb. Neen, ik bedoel met *de moderne verdediging, de verdediging welke — gehoorzaamend aan de algemene grondbeginselen voor het gevecht, vooral rekening houdt met hetgeen de beschikbare eigen moderne middelen mogelijk maken en met hetgeen waartoe de beschikbare moderne middelen van de vijand ons dwingen*. Het zal dan ook steeds zijn een afwegen van mogelijkheden enerzijds en van te nemen risico's anderzijds. De commandant die daarbij de minste fouten maakt, heeft de grootste kansen op succes. Hij moet daartoe:

- 1e. weten wat de vijand kan;
- 2e. weten waartoe zijn eigen middelen (bedoeld in de ruimste zin) in staat zijn;
- 3e. over een hoog moreel beschikken.

Om bij de moderne verdediging te blijven, deze zal velerlei beelden kunnen vertonen, namelijk met als ene uiterste de zgn. conventionele verdediging en als andere uiterste de zgn. beweeglijke verdediging en met de duizend en één varianten daartussen! Dit is zo voor de verdediging in algemene zin, doch voor de groep, het peloton en de compagnie blijft het onveranderlijk standhouden, aanvallen, patrouilleren, vertragen of terugtrekken!

Mijnheer de Voorzitter, wanneer ik nu mijn voordracht ga beëindigen, dan is dat in het volle besef verre van compleet te zijn geweest. Ik heb U niet gesproken over helikopters of over gepantserde terreinvoertuigen, noch over de samenwerking tussen grond- en luchtstrijdkrachten, niet over bijzondere operaties als de rivierovergang, het gevecht om oorden, ja zelfs nauwelijks over het offensief. Ook sprak ik U niet over het vraagstuk van de rampenbestrijding — ook wel bekend onder de naam „area-damage-control” — een probleem waarmee elke hogere commandant zich vertrouwd zal moeten maken. Ik sprak U slechts terloops over de opleiding en oefening en nog helemaal niet over de absolute noodzaak vooral zeer veel aandacht te besteden aan de beoefening van het optreden bij nacht (hierop kan niet genoeg worden gewezen!). Neen, ik ben verre van compleet geweest. Niettemin hoop ik U een indruk te hebben gegeven van de voornaamste kenmerken van het moderne gevecht, waarbij de verdediging wordt gevoerd door een combinatie van *klassiek verdedigen*, van *vertragen* en ongetwijfeld van *offensief optreden*. Ik hoop dat U zal bijblijven de noodzaak tot wakkerheid en stoutmoedigheid, tot fantasie en tot beweeglijkheid van geest vooral! Maar bovenal hoop ik U te hebben duidelijk gemaakt, dat ook in deze tijd van het beschikbaar komen van wapens met een ontzettende uitwerking en ondanks de uit bezuinigingsdrijf geboren slagwoorden als „New-look” en „schrikdraad”- of „spiegelruit”-defensie, nog steeds behoefte is aan mankracht, aan voldoende aantallen dappere en uitstekend opgeleide en geoefende mankracht. Want — en nu citeer ik de Amerikaanse Secretary of the Army Wilber M. Brucker — „*There is no real ultimate weapon but man himself!*” (Applaus).

P a u z e.

De Voorzitter:

Mijne Heren, voor het debat hebben zich opgegeven: Generaal-majoor B. Koning, Luitenant-Kolonel H. Schulte Nordholt, Commandant van het Selectiecentrum, Reserve Eerste-Luitenant F. Snapper, Luitenant-Kolonel van de G.S. J. C. Haex en Kolonel P. H. Donck. Mag ik de heren in de volgorde van opgave het woord geven.

Generaal-Majoor Koning:

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren, allereerst moge ik hulde brengen aan wat men traditioneel maar in dit geval toch echt noemt de goed doorwrochte rede van de inleider en ik moet U zeggen, dat deze inleiding mij in vele opzichten uit het hart gegrepen is, in het bijzonder ten aanzien van de punten waarin de inleider memoreerde de factoren initiatief en de moed de fantasie op te brengen om datgene te doen, wat de vijand niet verwacht. Kijk, dan is hij in bijzonder goed gezelschap, want ik mag dan even heel kort memoreren enkele uitspraken van grote veldheren uit de loop der tijden, die dit als het ware bezegelen en die bovendien aantonen, dat, wat er eigenlijk ook verandert, in wezen toch eigenlijk niets verandert, wat de grote beginselen betreft. Dan wil ik aanvoeren de uitspraak van Frederik de Grote, die heeft gezegd: „Mannövriren? Nein siegen!“ Van Napoleon, toen hij na de verloren Volkerenslag bij Leipzig, van 16—19 oktober 1813 aan zijn schoonzoon Eugène de Beauharnais opdroeg om de Rijn te verdedigen en toen hij het uitgewerkte plan van Eugène kreeg, van deze man, die nooit initiatief had kunnen betonen, omdat zijn grote schoonvader alias pleegvader, of stiefvader was het eigenlijk, dat altijd voor hem had gedaan, want Napoleon wenste geen hoofden, hij wenste slechts armen, toen zei hij tegen Eugène, dat het verdedigen niet betreft het tegenhouden van smokkelaars. Eugène had alle beschikbare troepen als een dun cordon langs de gehele Rijn van Basel tot aan Gorcum uitgespreid. En dan wil ik aanvoeren de uitspraak van de grote Von Moltke de oudere: „Strategie ist die Lehre der Aushilfen“. Hoe kom ik er uit op een bepaald ogenblik? Door initiatief te betonen uit de aard der zaak. En wat die verrassing betreft: om datgene te doen wat de vijand denkt dat we niet zullen doen. De uitspraak van de grote Mac Arthur, naar mijn mening een van de grootste strategen uit de tweede wereldoorlog, die zijn officieren en zijn onder-commandanten poogde hiervan te doordringen met de uitspraak: „Do what the enemy believes you cannot do!“ U ziet inderdaad door alle tijden heen een volkomen onderstreping van de stellingen, die de Kolonel d'Engelbronner hedenavond op zo'n bijzondere wijze naar voren heeft gebracht.

En nu is er nog een punt, dat ik gaarne wil onderstrepen en misschien ook nog even mag aanvullen. Toen de geachte inleider het op een gegeven ogenblik had in het laatste gedeelte van zijn betoog, over de man die het uiteindelijk altijd moet doen. Wij leven in een bijzonder vermaterialiseerde en gematerialiseerde tijd. Maar het draait — hoe men het ook keert of wendt en welke machines men ook ter beschikking heeft en welke strijdmiddelen wij en de tegenpartij ook mogen hebben — het blijft altijd draaien om die man, om die mens, die het uiteindelijk moet doen; die de uitwerking van de middelen van de tegenpartij moet kunnen verduren en die uiteindelijk zelf ook de middelen die hij heeft, moet willen en kunnen bedienen, en vooral

moet willen bedienen, want daar gaat het om! Het mooiste, het grootste, het machtigste middel, in welke hoeveelheden ook, is waardeloos — als de man die ze moet bedienen, ze niet wil gebruiken. Denkt U maar aan de Maginot-linie in 1940, het meest machtige en meest geperfectioneerde verdedigings-systeem, dat door mensen wellicht ooit is gemaakt. Vóór 1940 volgens iedere militaire deskundige niet te nemen en in 1940 gingen de Duitsers er van twee kanten vanuit het oosten over de Rijn, vanuit het noorden naar Lotharingen en als een mes door de warme boter doorheen. En waarom? Omdat het verdedigingsstelsel niet goed was? Integendeel, dat was perfect in orde. Maar omdat de kerels, die er in stonden niet meer wilden vechten. Ze geloofden niet meer in zichzelf, ze geloofden niet meer in de zaak! Wat dat betreft ben ik het volmaakt eens met de Kolonel d'Engelbronner: het gaat om de mens! Maar ik zou er nog gaarne één factor bij willen voegen, mijne heren, als het een aanvulling mag zijn op Uw zo mooie redevoering, Kolonel d'Engelbronner, namelijk, dat de commandant van een bijzondere betekenis is, de commandant van die mensen! Juist in deze tijd is het woord meer dan ooit waar: „Le commandant c'est le régiment". De commandant kan een ontzagwekkende invloed op zijn onderdeel uitoefenen ten aanzien van dat grote beginsel van de wil om te strijden. Een bezielde mens, die weet waarvoor hij staat, als hij dan bovendien ook nog een goede opleiding heeft en over de behoorlijke middelen beschikt, is onverslaanbaar. Er zijn N plus één voorbeelden in de geschiedenis, die gestreden is met alle mogelijke middelen, van de knots tot en met de H-bom. Er zijn N plus één voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis, waarin een kleine, bezielde, overtuigde minderheid heeft gewonnen van een grote massa, die maar domweg moest doen wat haar bevolen werd. Het gaat juist in deze tijd meer dan ooit om de mens, de bezielde mens, die weet wat hij wil en daarbij kan de aanvoerder, de commandant, van ontzagwekkende betekenis zijn.

En dan een derde punt, dat is van geheel andere aard, daar ben ik het per se niet mee eens met de geachte inleider, die — laat ik zeggen in een onbewaakt ogenblik — gezegd heeft, dat de kernstaven wellicht er nog iets bij zouden kunnen doen (*gelach*). De kernstaven, Mijnheer de Voorzitter, en ik ben ervan overtuigd, dat ik hier ook spreek — ik heb geen contact met hen genomen over dit punt, want ik weet van tevoren, dat ze het ook per se met mij eens zijn, — de kernstaven staan voor niets! U kunt bij wijze van spreken alles van ons verwachten en wij zullen het doen, dat verzeker ik U, maar ik wil toch de idee, dat de kernstaven bij wijze van spreken — dit was wellicht de achtergrond van de gedachte van de geachte inleider — dat de kernstaven niet voldoende werk zouden hebben en dit er dan nog wel bij zouden kunnen doen, dàt is per se onjuist! Het is natuurlijk nooit leuk een oratio pro domo te houden, en dat zal ik ook niet doen, maar ik kan U garanderen, dat er bij de kernstaven een ontzaglijke hoeveelheid werk is. Ik dank U zeer, Mijnheer de Voorzitter. (*Applaus*).

Lt.-Kolonel H. Schulte Nordholt:

Mijnheer de Voorzitter, na het beluisteren van deze belangwekkende en boeiende voordracht stel ik het — als Commandant van het Selectie Centrum van de Koninklijke Landmacht — op zeer hoge prijs in de gelegenheid te zijn op deze plaats met een enkel woord te mogen aansluiten bij het laatste

deel van sprekers 6e stelling. In deze stelling toch vestigde inleider de aandacht op het probleem van de regelmatige voorziening der strijdkrachten met goed opgeleid en goed geschoold, dus: *kostbaar* personeel. Ik neem aan dat hier o.m. bedoeld wordt personeel met speciale kundigheden en/of aanleg voor allerlei leidende functies.

Daarnaast betoogde spreker in zijn 2e stelling hoe moeilijk het reeds is in het huidige tijdsgewricht de nodige kwantitatief, maar ook kwalitatief voldoende mankracht te putten uit de huidige maatschappij welke zelve, door haar ingewikkeldheid en door de steeds voortschrijdende industrialisatie, in genen dele meer die onuitputtelijke bron is voor de strijdmacht welke zij voorheen nog wel kon zijn.

Zo zien we dus, dat al dit voor een efficiënt, goed geëncadreerd vechtaapparaat benodigde personeel kostbaar, zeer kostbaar is geworden. Kostbaar doordat het geschikte personeel (geschikt in de zin van reeds over bepaalde, vooral technische kwaliteiten en kundigheden te beschikken) in verhouding tot wat nodig is wellicht slechts beperkt aanwezig is, althans ter beschikking kan komen — kostbaar ook, omdat de opleiding zowel van dit, maar ook van ander voor de lagere en hogere leidende functies bestemd — *en geschikt!* — personeel nu cenmaal een hoge investering eist — en samenvattend zeer kostbaar dus, omdat velen van dit personeel in oorlogstijd zeer moeilijk te vervangen zijn, vooral wanneer in de aanvang de verliezen hoog zullen zijn.

Een en ander impliceert, dat het een probleem van de eerste orde is er voor te zorgen dat zoveel mogelijk dat personeel in de vele te vervullen functies geplaatst wordt, dat daarvoor karakterologisch en qua persoonlijkheidsstructuur geschikt is. Immers is het — ondanks alle mechanisering en automatisering — nog altijd zo dat het in de eerste plaats de *mens* is die de hem opgedragen taak (taken) moet uitvoeren en pas in de tweede plaats de vakbekwame specialist. Vele mensen zijn op te leiden voor verschillende functies, maar dan is het altijd de grote vraag *hoe* zij hun functie zullen vervullen — waarbij uiteraard het accent gelegd moet worden op: de functie onder oorlogsomstandigheden te velde. Eerst dan zal blijken of de investering haar rente zal opbrengen en wordt de balans opgemaakt.

M.a.w. is het — voor we aan het opleiden gaan — een zaak van het hoogste belang dat er een *goede selectie* bestaat.

Immers: we kunnen nog zo veel en nog zo goed opleiden, onze opleidings-specialisten en opleidingsmiddelen mogen nog zozeer de toets der kritiek kunnen doorstaan — indien we er niet voor zorgen dat de juiste mensen, de juiste typen, karakters als U wilt, uit het beschikbare aanbod geselecteerd worden om opgeleid te worden voor de verscheidene functies, dan is het wel zeker, dat een te groot aantal zal falen, met alle gevolgen van dien.

Mijnheer de Voorzitter, onze samenleving heeft wel een geheel andere gedaante dan een 20, 30 jaar geleden. Wat inleider reeds poneerde in zijn 2e stelling t.a.v. het beeld van de huidige maatschappij, geldt onverkort, ja wellicht nog scherper voor een moderne strijdmacht in de moderne oorlogvoering. Ik bedoel, dat niet alleen het vechtaapparaat als totaliteit gezien, een oneindig veel ingewikkelder structuur heeft dan vroeger, maar evenzeer kan gezegd worden, dat dezelfde functie van toen en nu — voor zover deze nog bestaat — wel heel wat meer eist van de man, van de *mens* dus weer, dan vroeger. De eisen dus, welke thans aan de vechtende man, maar evenzeer aan de talloze technische, logistieke, verzorgende specialisten gesteld

worden — gezien de criteria der resp. functies — zijn zwaar, zó zwaar soms dat we wel heel goed moeten weten *wie* we naar opleidingen sturen.

We besteden enorme sommen gelds aan de materiële uitrusting en vervolmaking van onze strijdkrachten; terecht. Maar indien niet evenzeer de grootst mogelijke zorg besteed wordt aan een aan de opleiding voorafgaande verantwoorde selectie — hetgeen inderdaad ook veel maar goed besteed geld kost — dan valt het ergste te vrezen.

In de organisatie van een moderne, op wetenschappelijke basis georganiseerde en volgens moderne bedrijfstechnische principes functionerende strijdmacht — welke straks moet vechten in de atomische oorlogvoering, en in welke strijdmacht de leiding op vrijwel alle niveaus in handen moet liggen van hen die zullen moeten beschikken over fantasie en originaliteit en snel moeten kunnen denken en handelen (ik citeer sprekers 5e stelling) — in de organisatie dus van een dergelijke strijdmacht behoort te zijn opgenomen een goed geoutilleerd en goed samengesteld selectie-apparaat, dat, op wetenschappelijke leest geschoeid, op praktisch wetenschappelijke wijze de voorwaarden schept en borg staat dat het principe „the right man on the right place” geen holle leuze is.

Grote civiele bedrijven — (en ons moderne leger mag toch zeker wel zo langzamerhand een groot tactisch, technisch, logistiek bedrijf worden genoemd —) als Philips, Hoogovens, Spoorwegen, Unilever, PTT — om er maar enige te noemen — gingen mee met hun tijd óók en juist in dit opzicht, en besteden veel geld aan een onmisbaar gebleken personeelsselectie en aan de hieraan verbonden wetenschappelijke research. En men mag toch wel zonder meer aannemen dat de leiding van deze, voor het merendeel producerende concerns heel goed weet hoe en waartoe het bedrijfskapitaal gebruikt moet worden.

De Amerikaanse strijdkrachten hadden in januari 1954 reeds 986 academisch gevormde beroepspsychologen in volledige dienst, met daarboven nog 276 psychologen bij de resp. oorlogsbureaus; terwijl verder nog een 900 specialisten-officieren geschoold werden voor praktisch psychologisch werk op het terrein der selectie bij de strijdkrachten. En we betoven de Amerikanen waarlijk niet te zien als een irrationeel denkend of ietwat mystiek voelend volk, het tegendeel is waar.

Deze gegevens mogen dienen ter boekstaving van de grote betekenis en waarde welke men o.m. in Amerika hecht aan de plaats van de militaire psychologie en de toepassing daarvan in en ten behoeve van de samenstellende delen van het moderne oorlogsapparaat.

Reserve Eerste-Luitenant F. Snapper:

Mijnheer de Voorzitter, ik moge de kolonel d'Engelbronner enige vragen stellen betreffende zijn stellingen 2, 3 en 4.

Hierbij ga ik uit van de formule, dat militaire kracht bestaat uit het produkt van vuurkracht, stootkracht en mobiliteit. Tevens ga ik er van uit, dat een volgende oorlog een „full fledged atomic war” zal zijn, aangezien Generaal Schuyler, de Chef van SACEUR, dit reeds een jaar geleden voor de vergadering van de Algemene Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren, sprekende qualitate qua, verklaard heeft.

Von Clausewitz wijst erop, dat men de strijdkrachten niet moet organi-

seren volgens een aprioristisch tactisch systeem, doch volgens de middelen welke een mogelijkheid heeft.

Hij schrijft immers, dat de verschillende wapens niet in een vaste verhouding tot elkaar staan, of zoals hij het uitdrukt: „Jede Waffe hat ihre eigentümliche Bestimmung, also ihre eigene Wirkungskreis; dieser aber ist wieder nicht so bestimmt, dass er nicht grösser oder kleiner sein könnte wodurch bloss Modifikationen in der Kriegführung, aber noch keine entschiedenen Nachteile herbeigeführt werden.”

Gezien de ontwikkeling der techniek verkeren wij aan westerse zijde in een maximum positie met betrekking tot vuurkracht en mobiliteit, doch in een minimum positie t.o.v. stootkracht.

Deze laatste factor, alhoewel ook afhankelijk van vuurkracht en mobiliteit, is in grote mate afhankelijk van mankracht.

In overeenstemming met von Clausewitz moeten wij dus onze legermacht zodanig organiseren, dat de factoren vuurkracht en mobiliteit volledig benut zijn.

Von Clausewitz heeft hiermede reeds de beginselen ontwikkeld t.a.v. de leer der organisatie, zoals deze thans door de Amsterdamse economische school waarvan ik zelf ben afgestudeerd, wordt geleerd. Deze school leert met betrekking tot het vraagstuk van organisatie en kwantitatieve verhoudingen, dat indien de factoren, die in het maximum zijn, vermeerderd worden, het resultaat vergroot wordt, waardoor het onjuist is te veronderstellen, dat de factor, die in het minimum is het resultaat bepaalt, tenzij de minimum factor nul wordt, aangezien dan het resultaat tot nul gereduceerd wordt.

Ik heb nu in het bijzonder op het oog de centrale sector van West-Europa voor welks verdediging Frankrijk, West-Duitsland en de Benelux, gesteund door Engeland en de Verenigde Staten verantwoordelijk zijn.

Hierbij ga ik er van uit, dat de Verenigde Staten belang bij de verdediging van West-Europa hebben, niet omdat het voor de Verenigde Staten van belang is of de afvuurplaatsen van de geleide projectielen een paar honderd mijlen meer naar het oosten of het westen gelegen zijn, doch omdat de staalindustrie van West-Europa zonder de Engelse staalindustrie reeds ongeveer 50 miljoen ton per jaar produceert.

De Verenigde Staten zouden nu hun voorsprong met betrekking tot deze belangrijke economische factor verliezen, indien deze in Russische handen viel.

Op grond hiervan kunnen wij er dus van uit gaan, dat de verbindingen over zee en door de lucht met de Verenigde Staten in stand zullen blijven, terwijl boven West-Europa luchtpariteit gehandhaafd zal worden. Voorts mag worden aangenomen, dat er een overwicht aan atomische vuurkracht aan westerse zijde zal zijn, waardoor de Westeuropese grondstrijdkrachten een meerderheid aan vuurkracht zullen hebben.

Naar mijn mening hebben de eerder genoemde Westeuropese landen met 30 divisies een voldoende krachtig schild, mits deze divisies voor de ene helft uit volledig gemechaniseerde „pentomic” infanteriedivisies bestaan en voor de andere helft uit pantservedivisies.

Ook het logistiek transport van deze divisies zal dan grotendeels gemechaniseerd dienen te zijn. Deze logistieke eenheden zullen zichzelf dienen te beschermen, zowel op mars, als in verzamelgebieden.

Het is in strijd met het principe van het economisch gebruik van krachten, dat infanterie en soms ook cavalerie voor bescherming van logistieke eenheden

ter beschikking wordt gesteld. Vijftien pantser-divisies en 15 gemechaniseerde pentomic infanteriedivisies verbruiken als zij over een afstand van 100 mijl oprukken 40.000 ton aardolie.

Onder gevechtsumstandigheden wordt dit 100.000 ton. Het jaar op 365 dagen genomen, wordt dit $36\frac{1}{2}$ miljoen ton.

De totale produktie van aardolie van Rusland en zijn satellieten mag men op 75 miljoen ton per jaar rekenen.

Gezien het feit, dat de Russische luchtmacht zeker op het grootste deel van de Russische aardolieproduktie beslag zal moeten leggen, kunnen de westelijke mogendheden haar pantserstrijdkrachten mobieler houden dan de Russen.

Immers de produktie van de V.S. en het Caraïbische gebied te zamen is 480 miljoen ton, terwijl de tankvloot ruim 40 miljoen ton meet. Nu kan men hier tegen aanvoeren dat men per dag niet over zulke grote afstanden gevechtsoperaties uitvoert. Ook kan men aanvoeren, dat de Russen, die in hun tanks dieselmotoren gebruiken, een grotere afstand met minder gebruik van brandstof kunnen afleggen.

Door de toepassing van kernvuurkracht en manoeuvre moeten wij echter de vijand dwingen mobiel te blijven, zodat het gevecht over een grote afstand heen en weer golft. Door tekorten aan brandstof zal dan het logistiek systeem van de vijand falen.

Hierdoor zal de vijand de voor hem noodzakelijke mobiliteit niet kunnen handhaven. Bovendien kunnen wij hem door kernvuurkracht het voordeel van de minder mobiele en tot nu toe gevolgde wijze van verdediging ontzeggen.

Onze gepantserde en gemechaniseerde bataljons daarentegen kunnen zo nodig zeer snel concentreren om een vijandelijk onderdeel te verslaan en daarna zeer snel verspreiden, zodat zij geen atoom-doel vormen. De grondbeginselen van de tactiek veranderen inderdaad niet.

De wel noodzakelijke modificaties in de tactiek zullen door samenwerking van Generale Staf en Troepenofficieren dienen te worden uitgewerkt. Ik acht als doctorandus in de economie de reorganisatie, die dientengevolge voor onze logistieke organisatie vereist is zeer goed realiseerbaar. De divisie zal wellicht als verzorgende eenheid min of meer uitgeschakeld worden.

Voor de bevoorrading van alle klasse-goederen zal vermoedelijk een procedure gevolgd moeten worden zoals deze thans voor de munitie geldt, waarbij hetzelfde transport tussen bataljons-verdeelplaats en legeraanvullingsplaatsen rijdt. Door het snelle aanvallen en terugtrekken zouden de divisie-logistieke eenheden te snel verplaatst moeten worden. Ook 3e en 4e echelons-onderhoud dient om dezelfde reden in het gebied van de legeraanvullingsplaatsen te geschieden.

De legeraanvullingsplaatsen dienen gemengde inrichtingen te zijn met een beperkte capaciteit voor elke soort goederen. Automatische bevoorrading kan zeer goed tot en met legeraanvullingsplaatsen geschieden. Immers op het leger als zodanig is de wet der grote getallen van toepassing waardoor de verschillende omstandigheden van de bataljons worden uitgewist. Met uitzondering derhalve van Klasse I en enkele Klasse II goederen is op bataljonsniveau automatische bevoorrading niet wel mogelijk.

Het zal noodzakelijk blijken, dat de V.S. de Westeuropese landen reeds in vredetijd niet alleen wapens en gevechtsvoertuigen ter beschikking stellen, doch ook in B.O.S.-produkten en de reserve-onderdelen voor onderhoud voor-

zien. Immers de prijzen van deze produkten zijn in Europa t.o.v. het reële inkomen 2 à 3 maal zo hoog als in de V.S.

Eenmaal de defensie-begrotingen van West-Europa van deze kosten bevrijd, zouden de Westeuropese landen eerder genoemd, zeker voldoende mankracht kunnen opbrengen om de 30 divisies in vredestand te kunnen formeren.

Hierbij zouden ten hoogste 2 Amerikaanse divisies nodig zijn, mede om van Amerikaanse zijde het wezenlijk belang bij de verdediging van Europa te demonstrenen, door ook Amerikaans bloed ter beschikking te stellen.

Hoewel dit vraagstuk hedenavond niet aan de orde is, zouden voor de V.S. de extra kosten veroorzaakt door de grote materiële steun vermoedelijk grotendeels worden gedekt door het terugkeren van de 3 divisies uit Europa, terwijl een land als Nederland uiteraard een overeenkomst met Duitsland zou dienen te sluiten om haar 2 gemechaniseerde divisies geheel of gedeeltelijk in Duitsland te oefenen.

Met het bovenstaande meen ik echter te hebben aangetoond, dat juist door de techniek West-Europa met steun van de V.S. een vuurkracht en mobiliteit kan opbrengen van zulk een omvang, dat met de ter beschikking staande stootkracht we voldoende strijdkrachten door de westerse mogelijkheden in West-Europa kunnen worden opgesteld.

In verband hiermede moge ik Kolonel d'Engelbronner vragen of hij zijn stellingen niet als volgt wil wijzigen:

Stelling 2:

„De voorsprong, die het westen heeft t.o.v. techniek en industrie geven het westen een voorsprong t.o.v. de factoren mobiliteit en vuurkracht, waarbij inbegrepen de atoomvuurkracht, zodat voldoende grondstrijdkrachten kunnen worden opgesteld.”

Stelling 3:

„De organisatie van de westelijke strijdkrachten dient zodanig te zijn, dat de factoren mobiliteit en vuurkracht ten volle worden uitgebuit om mankracht te sparen zowel uit ethische als praktische motieven.”

Stelling 4:

„Iedere commandant dient die tactiek toe te passen waardoor hij zijn vuurkracht, stootkracht en mobiliteit t.o.v. de vuurkracht, mobiliteit en stootkracht van de vijand zodanig benut dat de vijand zoveel mogelijk nederlagen en/of andere nadelen worden toegebracht.”

Luitenant-Kolonel van de G.S. J. C. Haex:

Mijnheer de Voorzitter, wilt U mij toestaan uit de veelheid van de uiterst belangrijke argumenten in de inleiding van de Kolonel d'Engelbronner enkele punten te herhalen, om naar aanleiding van deze herhalingen te komen tot de vraag, die ik de Kolonel d'Engelbronner zou willen stellen. Zoals we al eerder en eigenlijk al vele malen gehoord hebben, zijn ook vanavond weer de grotere breedte en de grotere diepte in de tactiek ter sprake gekomen. Bij het optreden in grotere ruimten stelt de Kolonel d'Engelbronner, dat het voor het A-wapen lonend doel eigenlijk maar een relatief begrip is, en dus niet a priori gebonden is aan een bepaald niveau. De resultaten van de technische

ontwikkeling zullen er toe leiden, dat de uitwerking van de wapens die de toekomstige commandant te velde ter beschikking zal hebben of zal krijgen — als b.v. 2 of 5 KT-bommen — begint te komen in de sfeer van de uitwerking van de zware artillerie.

Niettemin stelt Kolonel d'Engelbronner dat de grens van het niveau, de atoomspreiding als ik het zo noemen mag, die zal worden toegepast, toch ligt bij het bataljon. Mijnheer de Voorzitter, ik zou de Kolonel d'Engelbronner willen vragen, of hij deze grens ziet als iets tijdelijks, als iets afhankelijk van hetgeen wij thans ter beschikking hebben of binnenkort zullen krijgen, of dat hij haar ziet als een overgangsfase in afwating van een verdere daling van dit niveau, van dit verspreidingsniveau. En bij het stellen van deze vraag, Mijnheer de Voorzitter, denk ik ook aan het ter beschikking komen van betere en eenvoudiger verbindingen. Dank U zeer.

Kolonel der Artillerie P. H. Donck:

Mijnheer de Voorzitter, ik ben van mening dat de huidige organisatie van de divisie-artillerie bepaald niet voldoet aan de pas tot stand gekomen reorganisatie van de infanterie. Dit punt is reeds vele malen besproken in artilleriekringen en buiten artilleriekringen, niet alleen in Nederland maar zeker ook in België en bij de Engelsen. Zonder vooruit te lopen op de rede, die hierover volgend jaar zal worden gehouden, zou ik willen stellen dat wij ook in de artillerie, de divisie-artillerie, het afdelingsverband zullen moeten loslaten en moeten krijgen een soepelheid van inzet. Wij mogen niet meer vasthouden aan het starre beeld van de afdeling à drie gevechtsbatterijen, wèl in vredetijd, maar zeker niet in oorlogstijd. Hier zal het mogelijk en nodig zijn om een enkele batterij in een meer achterwaarts gelegen steunpunt op te nemen, elders zal het misschien noodzakelijk zijn een afdeling van vier, misschien wel vijf batterijen te kunnen inzetten. Ik ben het volkomen eens met de geachte inleider, wanneer hij de legerkorpscommandant ziet als de man die het middel in handen krijgt voor het leggen van het zwaartepunt. In deze gedachtengang doorredenerend zou het dan ook wellicht aanbeveling kunnen verdienen om de middelbare afdeling te onttrekken aan de divisie-artillerie en die in te delen bij de legerkorps-artillerie. Maar dan zou ik er direct tegenover willen stellen, dat indien dan de legerkorps-artillerie het middel wordt voor het zwaartepunt leggen om dan ook in de handen van deze legerkorps-commandant te geven de middelen, die hij nodig heeft om deze artillerie te gebruiken, verkenning en alle organen, die daarbij nodig zijn. Tot nog toe is ook aan deze verkenningsorganen veel te weinig aandacht besteed. Wij hebben nog de oude Amerikaanse organisatie, waarmee wij niet verder kunnen gaan dan 5 tot 8 km voor de frontlijn, en wij vragen ons als artillerist vaak af: wat voor zin heeft het, als het legerkorps wordt gesteund door een 280 mm, door een 8" houwtiser of misschien door een Corporal, als de legerkorps-commandant niet de middelen heeft om zijn doelen te zoeken op deze grote afstand!

Kolonel d'Engelbronner:

Mijnheer de Voorzitter, het zij me vergund in het kort te antwoorden op de opmerkingen en aanvullingen door de verschillende heren gegeven. In de eerste plaats wil ik de Generaal Koning danken voor zijn woorden van hulde

en voor de wijze waarop hij nogmaals heeft onderstreept wat ik al gezegd had over de mens, over de man en in het bijzonder de aanvulling, die hij heeft gegeven om de commandant aan te duiden als degene om wie eigenlijk alles draait en van wie zoveel afhangt.

Ik had in het kort reeds gesproken over de moeilijkheden waarmee de commandovoering in het bijzonder te doen krijgt, misschien nog moeilijker soms dan de troepen, die het moeten uitvoeren en ik ben blij, dat Generaal Koning daar nog eens de aandacht op gevestigd heeft. De Generaal Koning heeft mij verweten min of meer, dat ik in een onbewaakt ogenblik iets ten nadele van kernstaven zou hebben gezegd, of althans zou hebben gesuggereerd, dat kernstaven wel onvoldoende te doen zouden hebben, zodat er best nog iets bij kon. Mijnheer de Voorzitter, ik heb geprobeerd om niets onbewaakts te zeggen. Mocht ik mij misschien door een verkeerde intonatie iets verkeerd hebben uitgedrukt, dan bied ik daarvoor gaarne mijn excuses aan. Ik ben er namelijk zeer van overtuigd, dat deze kernstaven, indien men het werk maar vinden wil, buitengewoon veel te doen hebben. (Hilariteit). Aan de andere kant hebt U gezegd, Generaal, „wij staan voor niets”. Ik hoop dus toch, dat mijn heel voorzichtige suggestie, want meer is het niet geweest, toch ook hier enigszins een oplossing zal kunnen brengen!

Dan dank ik de Overste Schulte Northolt, Commandant van het Selectie-Centrum van de Koninklijke Landmacht, die zo vriendelijk is geweest, om hetgeen ik gezegd had over het personeel en ook dus weer over de mens, te onderstrepen. Met name door de nadruk te leggen op de selectie die vooraf moet gaan aan de opleiding en de oefening, waar ik in de eerste plaats de aandacht aan heb besteed. Het was namelijk onmogelijk om alle facetten, die ook maar enigszins met het moderne gevecht te maken hadden te beschrijven. Ik geloof inderdaad dat er noodzaak bestaat voor een wetenschappelijk verantwoorde bestudering van de logistiek (waarvan de personeelsproblemen deel uitmaken), waartoe wij eigenlijk nog niet gekomen zijn. Wij zijn daarmee achter en ik geloof dus ook, dat wij op dat terrein, waar de Overste Schulte Northolt op gedoeld heeft, ons werkelijk grote inspanningen moeten getroosten en zorgen, dat de juiste man op tijd op de juiste plaats komt.

Wat het wetenschappelijk betoog van de Luitenant Snapper betreft, het zou me te ver voeren om daar nu punt voor punt op in te gaan. Ik heb mijn stellingen, die U al enige tijd in Uw bezit hebt, met zeer veel moeite en na zeer veel nadenken neergeschreven. Ik zal er mij dan ook niet toe laten verleiden nu in een onbewaakt ogenblik mij drie nieuwe stellingen te laten opdringen, waarvan ik eigenlijk de portée niet zo snel heb kunnen vatten. Ik beloof U, mijnheer Snapper, thuisgekomen en wanneer ik uitgerust ben van deze lezing, dan zal ik zeker hier aandacht aan besteden. Er is één misverstand, dat ik toch wel uit de weg wil ruimen. De Heer Snapper heeft mij min of meer in de schoenen geschoven en dat is misschien een gevolg van het feit, dat mijn tweede stelling aan duidelijkheid iets te wensen over liet, dat ik zou propageren, dat de westerse maatschappij geen grotere mankracht zou kunnen opbrengen. Ik geloof eerder, dat de bedoeling van mijn stelling is geweest en dat wil ik dan hier in ieder geval wel zeggen, dat de westerse maatschappij er op het ogenblik niet toe te brengen is, dus niet wil opbrengen een grotere mankracht. Ik geloof wel degelijk, maar ik ben geen politicus,

dat men dit zou moeten kunnen, er zijn overzichten genoeg welke de mankracht van het Sowjetblok stellen naast die van de westerse wereld en dan blijkt inderdaad, dat de westerse wereld aan mankracht aanzienlijk sterker is. Er is echter op het ogenblik waarschijnlijk door de weelde en overvloed waarin wij momenteel verkeren — ondanks bestedingsbeperkingen — weinig wil of juist daardoor weinig wil om zich aan deze niet produktieve arbeid — althans niet rechtstreeks produktieve arbeid — te geven. En ik heb dus alleen gesteld als militair, dat wij er verstandig aan doen niet te rekenen op voldoende mankracht. Zouden wij dat wèl doen, dan maken wij naar mijn overtuiging een misrekening, dan komen wij zeker bedrogen uit. Dan nog één punt van wat ik zo snel heb begrepen van de Heer Snapper, die ons een berekening voorlegde over het verbruik van olie, benzine en dergelijke, berekend naar een maatstaf van 365 dagen per jaar. Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat we verstandig doen ons in de eerste plaats voor te bereiden voor het eerste tijdvak van een eventuele oorlog, de eerste weken, misschien één, misschien twee maanden. En laten wij niet te veel denken aan die 365 dagen, want ik geloof, dat dat eigenlijk vers twee zal zijn. Als wij de eerste één of twee, misschien drie maanden doorkomen, dan spreken wij elkaar nader en dan zullen wij zien hoeveel voertuigen er nog rijden. Dit voor wat betreft het betoog van de Heer Snapper, waarvan ik nog nader hoop goed en duidelijk kennis te kunnen nemen, wanneer ik het op schrift voor mij zie.

De vraag van de Luitenant-Kolonel Haex was gericht op mijn opmerking, dat ik *op het ogenblik* — dat heb ik naar mijn mening duidelijk gesteld — het bataljon zag als het compromis tussen wat uit veiligheidsoogpunt noodzakelijk is, dus als grootste nog te handhaven eenheid en aan de andere kant als nog voldoende krachtige eenheid noodzakelijk is. Ik zie dat inderdaad op het ogenblik zo. U hebt mij gevraagd, of ik dit als iets tijdelijks zag en ik geloof inderdaad, dat dit zo is. Ik weet nog niet hoe de ontwikkelingen zullen zijn, we kunnen wel hopen eventueel op kleinere wapens, maar wij weten niet of daarmee de grotere — waarmee wij nu al rekening moeten houden — verdwijnen. Ik geloof, dat men heel voorzichtig straks moet gaan zien, of wij eventueel tot een andere norm moeten komen. Ik geloof zelfs nu al en dat heb ik ook al in mijn betoog opgenomen, dat het kan voorkomen, dat wij, omdat de omstandigheden ons daartoe brengen, b.v. het terrein, zullen moeten volstaan met ergens een compagnie neer te zetten, dus vooral geen absolute maatstaf! Wat de verbindingen betreft, ook dat is een gebied waarop ik natuurlijk niet vooruit kan zien. Ik heb in het algemeen geprobeerd niet te ver vooruit te zien. Wij doen verstandig geloof ik, ons inderdaad steeds te bepalen tot de middelen waarover wij thans beschikken. Daarnaast kunnen wij natuurlijk wensen formuleren om een en ander te verbeteren, maar laten wij in ieder geval een zo goed mogelijk gebruik maken van datgene wat wij nu hebben en ons niet overgeven aan wensdromen!

Ten aanzien van het betoog van de Heer Donck heb ik geloof ik niet veel aan te vullen. In de eerste plaats wordt dit onderwerp naar wij hopen in het volgend werkjaar verder uit de doeken gedaan, in de tweede plaats ben ik geen artillerist en zou ik dus zonder meer hier eigenlijk geen uitspraak willen doen. Ik heb echter alleen één vraag weer aan de Kolonel Donck, die ik zelf meteen zal trachten te beantwoorden. Wanneer de Kolonel Donck de afdeling

middelbare artillerie weer naar het legerkorps zou willen overbrengen, dus ontnemen aan de divisie-artillerie, ten einde de legerkorps-commandant een sterkere artilleriegroep te kunnen geven, omdat deze degene is, die in feite nu het gevecht gaat leiden, dan vraag ik mij af, is dit wel een juiste redenering? Is het niet zo, dat nu juist de legerkorpscommandant de grote leider van het gevecht wordt in tegenstelling tot vroeger, toen de divisie-commandant dit was, omdat hij daartoe *andere* middelen ter beschikking heeft gekregen, in casu het atoomwapen. Ik zou dus niet zonder meer willen antwoorden, dat het juist zou zijn aan de divisie-artillerie kracht te ontnemen. Ik zou zelfs misschien willen suggereren om er over na te denken, om, gezien de veel grotere frontbreedten en -diepten van de divisie, de divisie-artillerie te versterken met afdelingen conventionele artillerie afkomstig uit de legerkorps-artillerie!

Mijnheer de Voorzitter, ik wil eigenlijk mijn beantwoording hiermede beëindigen. Ik geloof, dat wij vanavond iets hebben gezien van het moderne gevecht. Ik heb geprobeerd om mij niet tot illusies te laten verleiden en ik hoop, dat wij allen zover zullen komen, dat wij op de plaats waar wij staan, dat is dus of in een staf of in een troep of waar dan ook, zullen proberen ieder op ons terrein te trachten verder in deze zo moeilijke materie te peuren ten einde iets van de donkere sluier, die over de toekomst ligt, op te lichten. (*Applaus*).

De Voorzitter:

Kolonel d'Engelbronner, mag ik namens alle aanwezigen, ik ben zeker dat te kunnen doen, U hartelijk bedanken voor de wijze waarop U het onderwerp van hedenavond hebt ingeleid en voor Uw beantwoording van de gestelde vragen. Wij behandelen in Krijgswetenschappen tal van onderwerpen, van veel uiteenlopendere aard dan vroeger het geval was, omdat de moderne oorlog nu eenmaal zo complex is en zo met de gehele maatschappij verweven, dat het onderwerp „krijgswetenschap” schier onuitputtelijk is geworden. Vanavond echter hebben we het onderwerp behandeld, waar het eigenlijk om gaat en waar ten slotte alle onderwerpen in culminereren, namelijk *het gevecht*. Ik ben blij, dat we de Kolonel d'Engelbronner, Directeur van de Hogere Krijgsschool, niet alleen vanwege deze functie, maar ook met het oog op zijn persoonlijkheid, bereid hebben gevonden, dit zo bijzonder moeilijke kernonderwerp, waar alles om draait, hedenavond bij ons in te leiden.

Als ik me mag veroorloven om, zonder uiteraard het debat opnieuw te openen, enkele opmerkingen te maken, die vanavond bij me zijn gerezen, dan zou ik willen zeggen, dat ik tegen de eerste stelling — ik heb dat de Kolonel d'Engelbronner ook verteld — even heb aangekeken.

Ik heb uit de voordracht van Kolonel d'Engelbronner begrepen, wat hij daarmee bedoelt. Toch zou ik willen zeggen, dat, naar mijn mening, zolang er oorlog zal zijn er tactiek zal zijn, ongeacht de hoeveelheid atoomwapenen, die aan beide kanten ter beschikking moge zijn, ongeacht de hoeveelheid verdelgsmiddelen waarover men beschikt. Men zou theoretisch kunnen stellen, dat de laatste verdediger met de laatste knots uit de enige overgebleven schuilplaats opstaat, om de laatste aanvaller te lijf te gaan en dan zal hij dat nog doen volgens de regelen van de tactiek. (Gelach). Hoe de techniek zich ook ontwikkelt, ik geloof, dat altijd de tactiek nog het laatste woord zal hebben.

Het is overigens eigenaardig, het is vanavond ook gebleken, dat, hoewel we ons bevinden in een tijdperk waarin de techniek zulk een buitengewoon grote rol speelt bij de oorlogvoering, waarin dergelijke geweldige vernietigingsmiddelen de mens — men kan wel zeggen tot zijn onheil — ten dienste staan, er toch een zekere reactionaire gang zit in de oorlogvoering. De oorlog, die de Kolonel d'Engelbronner ons vanavond heeft trachten te schetsen, het visioen, dat hij vanavond als het ware voor ons heeft opgeroepen, komt veel meer overeen — de Generaal Koning tenderde ook in die richting — met de oorlogvoering van Napoleon dan b.v. met de oorlogvoering van 1914—1918 en zelfs ook dan met de vorige oorlog.

Een tweede opmerking die ik nog zou willen maken betreft het volgende. De Kolonel d'Engelbronner heeft in het begin gezegd: er zijn mensen die van mening zijn, dat in een toekomstige oorlog de atoomwapenen gebruikt zullen worden, anderen zijn van mening dat deze wapenen niet gebruikt zullen worden. Ik zou me zelf willen scharen bij de eerste categorie. Ik kan me namelijk niet voorstellen, dat, als West-Europa zou worden aangevallen, wanneer West-Europa om zijn leven zou strijden, dan de mogelijkheid zou bestaan, dat men de machtigste wapenen, waarover men de beschikking heeft, niet zou inzetten. Ik geloof, dat in een dergelijke doodstrijd van de westerse beschaving het eenvoudig vanzelfsprekend is, dat men alle wapenen waarover men de beschikking heeft, of dat nu de atoomwapenen zijn of andere wapenen, die nog moeten worden uitgevonden, inzet om zich te verdedigen. Ik meen dan ook en het is ook meermalen uitgesproken door leidende autoriteiten, dat we daar geen twijfel over mogen laten en dat we daar ook van moeten uitgaan. Bij zijn beschouwing over het moderne gevecht is ook Kolonel d'Engelbronner hier trouwens van uitgegaan. Dit sluit uiteraard niet uit en we zien dat al jaren lang, dat er tal van gevallen zijn — Korea, Engeland, Frankrijk en Israël contra Egypte, Indo-China en verschillende andere — waarbij in de tegenwoordige internationale politieke omstandigheden beperkte oorlogen zich kunnen voordoen, waar inderdaad met conventionele strijdmiddelen wordt gestreden. We weten niet hoe ons land in een dergelijk conflict zou kunnen worden betrokken, hetzij via de Verenigde Naties, hetzij op een andere manier, en moeten ons dus ook op deze mogelijkheid instellen.

Ten slotte ben ik verheugd, dat hedenavond zo duidelijk naar voren is gebracht, eerst door de inleider, toen door de Generaal Koning en de Overste Schulte Nordholt, ook de anderen hebben het nog aangestipt, dat het ten slotte aankomt op de strijdwil, op de mens, op de verbeterde strijdwil van de mens. Als men de wijze van oorlogvoering, zoals de Kolonel d'Engelbronner die hedenavond heeft geschetst, zich voor ogen stelt, dan wordt toch duidelijk, dat hier alleen dan enig succes kan worden behaald, wanneer bij al die strijders, in bataljonsteunpunten, die 4 km van elkaar liggen, waar de vijand aan alle kanten om heen trekt, die desondanks moeten standhouden, die op een gegeven moment het bevel krijgen om in de menigte, die rechts en links van hen langs trekt een tegenaanval uit te voeren, een verbeterde wil tot vechten aanwezig is. Ik geloof dan ook dat bij alle opleidingen en bij alle vorming van mensen, bij alle selectie, waarover de Overste Schulte Nordholt vanavond heeft gesproken, het allerbelangrijkste wat we in ons leger moeten aankweken, deze verbeterde wil tot vechten is. En nu geloof ik, dat U, die op het ogenblik in het leger leiding geeft, in dit opzicht een veel reëlere taak hebt dan vroegere generaties, waaronder ik ook mezelf reken, gehad hebben. Want

vóór de oorlog was het toch zo, dat niemand in Nederland eigenlijk geloofde in de mogelijkheid van een oorlog, dat de veronderstelling daarvan met een glimlach werd afgedaan en dat niemand zich een oorlog had ingedacht. Op het ogenblik is het zo, dat men met de idee oorlog min of meer vertrouwd is geraakt, dat na zulke gebeurtenissen als in Hongarije er zelfs een zekere drang was onder de bevolking „we zouden eigenlijk willen vechten om daar tegen op te komen”, kortom dat de oorlog een realiteit is geworden, ook voor de jeugd en U daarmee een geheel ander klankbord hebt en geheel andere mogelijkheden om inderdaad een troep op te leiden met de wil tot vechten, dan die vroeger voor een handjevol beroepsofficieren aanwezig waren.

Ik zou het bij deze opmerkingen willen laten en ik wil dan nogmaals de inleider bedanken voor zijn inleiding en de beantwoording van de vragen en ook degenen, die vanavond aan het debat hebben deelgenomen en die er toe hebben bijgedragen om verschillende facetten, die de inleider uiteraard in eerste aanleg niet in beschouwing heeft kunnen nemen, tot hun recht te doen komen. En ten slotte dank ik U allen voor Uw aanwezigheid en sluit ik deze avond. (*Applaus*).

STELLINGEN

1. Zolang nog van tactiek sprake is en zolang het tegendeel niet kan worden aangetoond, mogen en moeten de grondbeginselen voor het gevecht te land onverminderd van kracht worden geacht.
2. De voortschrijdende ontwikkeling van techniek en industrie en de daarmee samenhangende inschakeling van een steeds groter deel van de mankracht in het arbeidsproces van onze moderne maatschappij, maken het onwaarschijnlijk dat aan westerse zijde ooit over „voldoende” landstrijdkrachten zal kunnen worden beschikt. Dit feit en het eventuele gebruik van atoomwapens zijn de voornaamste factoren welke het karakter van het moderne gevecht bepalen.
3. - Het propageren van tactische systemen brengt het gevaar met zich mee, dat vele commandanten de verleiding niet zullen kunnen weerstaan deze toe te passen — ongeacht de in een bepaald geval heersende omstandigheden; met name zou het onjuist zijn op zulk een systeem de organisatie der landstrijdkrachten te baseren.
4. De — overigens gerechtvaardigde — wens tot beweeglijkheid in de verdediging mag niet ontaarden in ontkenning van de noodzaak — waar nodig — werkelijk weerstand te bieden.
5. De leiding van het moderne gevecht vereist fantasie en originaliteit, snelheid van denken en handelen, een uiterst snelle berichtgeving en een sterk vereenvoudigde bevelstechniek.
6. Naarmate de landstrijdkrachten meer van kwetsbare en dus kostbare technische toepassingen gebruik moeten maken, anderzijds dikwijls min of meer geïsoleerd zullen moeten vechten, zal een steeds grotere wissel op de logistieke verzorging moeten worden getrokken, terwijl ook de regelmatige voorziening met goed opgeleid en goed geschoold — dus eveneens kostbaar — personeel de bijzondere aandacht zal vragen.
7. Evenals zulks reeds lang voor tactiek en strategie het geval was, is een werkelijk wetenschappelijk verantwoorde bestudering van de logistiek in de ruimste zin onontbeerlijk geworden; aan het onderwijs in de logistiek moet meer aandacht worden besteed, zo nodig ten koste van onderricht in de tactiek!

Mededeling: *De lezing van Z.Exc. T. E. E. H. Mathon*, Luitenant-Generaal der Cavalerie, Directeur van het Defensie-Studie Centrum over „De samenwerking tussen militaire en civiele leiding in de totale oorlog” zal op vrijdag 3 mei 1957 te 20.00 uur te 's-Gravenhage worden gehouden. Toezending der stellingen zal tijdig geschieden.

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

NIEUWE LEDEN

Nederland

's-Gravenhage: C. D. de Rooy, Kap. Inf.; Abu Djamal, Lt. Kol. Inf. Dipl. vert. R.I.;
 P. G. G. Frederiks, Kap. M.A.; J. C. B. Vaassen, res. 2e Lt.
 Amsterdam: P. Kroon, Kap.
 Apeldoorn: W. Reijn, Majoer G.S.
 Arnhem: T. Beets, Kolonel G.R.Gr.
 Assen: P. J. A. Lootsma, res. 1e Lt.
 Beetgumermolen: J. Veenendaal, Opzichter II K.Lu.
 Blerick: J. G. Mulder, Kap. L.J.
 Breda: J. G. Albrink, Kap.; F. H. Alkemade, 1e Lt. Art.
 Ede: L. Sipma, Kap.
 Koog a.d. Zaan: L. C. Honig.
 Maarn: M. Heijman, Majoer-arts.
 Steenwijk: L. D. Lettinga, Kap. Inf.
 Utrecht: H. R. Schalkwijk, 2e Lt. der Genie.
 Veenendaal: R. v. d. Kuinder, res. Kapitein.
 Voorthuizen: Jhr. J. K. L. Hesselt van Dinter, 1e Lt.
 Wassenaar: Marah Joenoes Boy, Kap. Inf.
 Weert: F. Brouwer, 1e Lt.

Niettegenstaande de hogere porti-kosten (100 %) en de wederom gestegen papier- en drukkersprijzen ligt het niet in het voornemen van het Bestuur de contributie te verhogen. Maar dan moeten onze leden allen medewerken nieuwe leden te werven. Ieder beroeps- en reserve-officier dient lid te zijn van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap.

De contributie voor het werkjaar 1956—1957 (1 okt. 1956—30 sept. 1957) is vastgesteld op f 10,—. De leden, die *zulks nog niet gedaan hebben*, wordt dringend verzocht hun contributie wel te willen storten op postrekening 78828 van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, Den Haag.

Het Bestuur van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld: M. R. H. Calmeyer, Lt.-Gen. G.S. b.d., Lid v. d. 2e Kamer der Staten-Generaal, Voorzitter; J. H. Couzy, Lt.-Generaal der Art., Onder-Voorzitter; E. R. d'Engelbronner, Kolonel G.S., Redacteur Orgaan en W.J.; A. L. van den Berge, Brigade-Generaal G.S.; H. C. Gautier, Kolonel-vlieger-waarnemer; E. J. C. van Hooitegem, Kolonel G.S.; Mr. F. R. Mijnlieff, Directeur-Generaal voor Openbare Orde en Veiligheid; J. M. van Olm, Schout-bij-nacht-vlieger; A. H. J. van der Schatte Olivier, Commandeur; J. J. de Wolf, Brigade-Generaal Genie b.d.; H. P. Zielstra, Generaal-Majoer-Vlieger; J. P. Boots, Res. Kolonel b.d., Secretaris-Penningmeester, van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage, telefoon 774621.

Geeft bij adresverandering kennis aan de Secretaris-Penningmeester,
 van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage
 en vergeet vooral niet ons een nieuw lid op te geven

De nieuwe leden ontvangen als *present*-exemplaar het W.J. 1955 en voor zover nog aanwezig de organen van het afgelopen jaar 1955/56 (1 okt. '55—30 sept. '56).

Geeft *minstens* een nieuw lid op bij de Secretaris-Penningmeester, de Res. Kol. b.d. J. P. Boots, Van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage, Tel. 774621, Giro 78828.

Gij hebt dan, evenals het nieuwe lid, kans op een boekenprijs ad *f* 20,— naar keuze. De boekenprijs ad *f* 20,— ging ditmaal naar res. 2e Lt. J. C. B. Vaassen, als 100ste nieuw lid na 1 okt. 1956.

Ter informatie diene, dat de contributie à *f* 10,— onder het hoofd „*Kosten van verwerving*” als vakliteratuur op het aangiftebiljet voor de Inkomstenbelasting kan worden opgegeven en in mindering kan worden gebracht van het jaarlijks inkomen.

Bünger

kranen zijn betrouwbare kranen.
Leverbaar voor alle doeleinden.
Hijsvermogen tot 12 ton.

Merton

Engelands meest geperfectioneerde Over-
loader. Leverbaar op rupsen en luchtbanden.
Storthoogte van 2,10 m tot 5 m.

Hobbs

Bedrijfsurenmeter, geeft het juiste aantal draai-
uren van de motor aan.

Le Roi

Compressors — Tractairs.

Moto-Bug

Een Koehring produkt.
Eén machine voor 3 doeleinden.
Hopperbody — Platform — Heftruck.

Winget-Parsons

Sleuventrekkers.
Breedte van 20 cm tot 120 cm.
Diepte tot 259 cm.

Elektrische Aggregaten

met benzine- en dieselmotoren.

H. ENGLEBERT N.V. INDUSTRIËLE
AFDELING

's-Gravenhage — Theresiastraat 145 — Tel. 723904